

Yekîtiya Sosyalîst

RIZGARÎ * DEMOKRASÎ * SOSYALÎZM

Hezîran/Tîrmeh 1989

Hejmar 18

DIVÊ EM BI GELÊ XWE Û SIYASETA XWE BAWERBIN

- Komîta Giştî (KG) ya TEVGER'ê, demek berê civiya. Li ser xebata şeş mehê dawî sekini, her usa jî biryarên nu girt ji bo dema pêş. KG li ser rewşa welat û dinyayê sekini û reya xwe di belavoka jêrîn da eşkere kir:

Piştî ku Yekîtiya Komarên Sosyalîst ên Sovyêt (YKSS) û dewletên Yekbûyî yên Amêrikê (DYA) li hev hatin, da ku roketên navçemenzîl û qismek ji yê kurt ji ortê rakîn, rewşa dinyayê piçek nerm bû û ew nermî îro jî berdewam e. Niha dişa, him di navbera YKSS û DYA da ji bo cemedandin û daxistina roketên dirêjmenzîl û stratejîk, him jî di navbera Peymana Varşow û NATO da ji bo daxistina çekên konvansiyanel û hejmarê leşker danustandin çê dibe. Li gor demêke usa baş ku dest pê kiriye, DYA, li ciyê ku roketên kurt jî daxine, yan bi temamî jî ortê rake, dişa hewi dide wan nujentir bike. Vê yekê di navbera hevalbendên NATO'yê de pirs ve problem derxistin.

Qismek ji van roketên menzîlkurt li Kurdistanê hatine bi ci kirin û kîngê şer derkeve, li gor gotina xudîyan, "ji bo sekinandina aliyê din" ewê bi kar bînin, angû li ser Kurdistanê wê biteqin. Bi vî awayî, Kurdistan, li gor planên NATO'yê di şerda wê bibe nîşangeheke pêşîn her usa jî wek mîsaleke bêşermîyê ji siyaseta dewleta Tirk nîşan dide. TEVGER dixwaze ku hemû çekên Atomî ji Kurdistanê bên rakirin û tevî wan, hemû çekên kîmyevî û biyolojîk bi temamî jî orte bên rakirin. TEVGER gazî gel dike ku bo van armancan kar û xebat bike.

Gelê Kurd ne beranê qurbanê ye. Ji planên împeryalistan û xulamên

wan ra na, ku dixwazin Kurdistanê bikin erdekî mirî.

Di mehên dawî da bûyereke girîng ji civîna Wîyanê bû. Vê civînê li ser netîceyên Konferansa Parastin û Hevkarî ya Ewropa (KPHE) sekini û biryarên nu girtin. TEVGER, çî biryarên ku di peymana bingehîn da, çî biryarên jî ku civîna Wîyanê da natine girtin gelek giranbuha dibîne ji bo maf û azadîyên mirovan û mîletan, her usa jî gazî hemû terefan û hemû kesên berpirsîyar dike ku kar û xebat bikin, da ku ew maf û azadî jî bo gelê Kurd jî bi ci bînin. Ger ne usa be, û berekî va biryarên usa rengîn bêne girtin, berekî va jî gelekî wek gelê Kurd, di dawîya çaryêkê sed-sala 20 an da ji hemû maf û azadîyên bingehîn bêpar bimîne, serda jî zulm û zordestîyeke nedîtî bibîne, bê qirkirin û nefîkirin, û hember vê yekê jî dinyayê deng dernekeve, ew jî eyb û durûtiyeke mezin e.

TEVGER gazî civîna Parîs'ê dike di van rojana da kom dibe û li rewşa mafên mirovî dinihêre) û jê dixwaze ku li ser pîrsa Kurd bisekine, dewleta Tirk bi xurtî rûş bike ji bo zordestîyên wê li ser kurdan û piştigirtiya gelê Kurd bike ji bo destxistina mafên xwe.

Şik tune ku, ew nermiya ku di warê navnetewî de çê dibe, dişa ew tiştên ku di warê mafên mirovî de pêk tên, di salên pêş da tesîrekê jî li Tirkiyê û li ser rewşa gelê Kurd bikin. Dewleta kolonyalist a Tirk, tim jî şerê sar, ji siyaseta dijeyetîyê û ji warê xwe yê stratejîk îstifade kir, tim di navbera Rojhilat û Rojava da çû hat, ji herdu alîyan ra jî şantaj kir. Lê nah şunda bo dewleta Tirk êdî zehmet e. Nah şunda, şik tune ku him zulma netewî li ser gelê Kurd, him jî mafên mirovî li Tir-

kiyê û Kurdistanê Tirkiyê, wê zêtir derkeve platformên navnetewî.

Îro li Tirkiyê û Kurdistanê têkoşîna hêzên demokrat û rizgarîxwaz dijî faşîzma 12 Îlonê û hêzên kolonyalist bi xurtî berdewam e. Îsal di hîlbijartina 26 ê Adarê de mîlet derseke baş da ANAP ê û hukumeta wê ku hêzeke 12 Îlonê ye û krasê sîvîl kişandîyê xwe. Di hîlbijartina heremî da hêzên welatparrêz li Kurdistanê jî li Dîyarbekir û li gelek ciyên din, dijî zulm û zordestîyê platformeke baş avakirin. Dişa, protestoya karkeran Lî Kurdistanê û Tirkiyê dijî birçîtîyê, betalîyê, ji bo destxistina mafên sendîkalî di adar û Gulana çuyî da giha dereceke bilind. Faşîya 12 Îlonê xwest bi darê zorê pîrsa Kurd bi temamî jî bîr derxe û zordestîya xwe gihande wê derecê ku, li dawîyê ev pîrs bi destê xwe germ kir. Êdî zordestî jî pere nake. Pîrsa Kurd niha ne tenê li dorhêlên çep, li kovar û rojnamên burjûwazî, li parlamena wan jî tê qisekirin û derdikeve warê navnetewî. Gelê Kurd, dijî ewqas zulm ve zordestî jî, îsal karî gelek bend û qeydan bişkîne, Newroza xwe li bajar, gundan, li mekteban û kampên milteciyan pîroz bike. Li alî din, rejîma faşî, di Yekê Gulanê da cardin rûyê xwe nîşan da, xwîn rijand û nehişt ku cejna karkeran bi serbestî bête pîrozkirin.

Evana hemû baş didin xwuya kirin ku, rejîma faşî nêzî neh sal e ku xwest bi darê zorê têkoşîna karker û xebatkaran, tevgera gelê Kurd, tevgera ciwanan û bireweran, bi kurtî hêzên rizgarîxwaz û demokrat ên gelên me bipelîxîne, gel bêdeng bike, welat bike gulîstan ji bo hêzên împeryalî û xulamokên wan, lê ne giha armanca xwe.

Li hember berxwedana gelên me, xe-leka 12 Îlonê êdî diçire.

Bûyerên han baş nîşan didin ku, gotinên serdestên Tirkîyê yê kevneperst di derheqa dêmokratîyê da hemû derew û durûtî ye. Ji zagona bingehîn ya 1982 vir da, ku bi darê zorê bi millet dan qebulkirin û ji nav bêtir tu pêwendîya xwe bi zagontîyê tune ye, serdestên kevneperest ên Tirkîyê, dixwazin welatîyên xwe û biyaniyan bi "çuna Tirkîyê ber bi dêmokratîyê" bixapînin. Ew, hîlbijartinên ku tenê di navbera partiyên burjuwa da çê dibin ji vê yekê ra wek delîl nîşan didin. Lê bi deh hezarên girtiyên siyasî ku îro jî zindanan tijî dikin, çerxa zulm û tedayê ku îro jî berdewam e, girevên birçîtîyê, zulm û zordestîya ser gelê Kurd ku ji berê ne kêmtir e, l'ê Gulanê ya xwînî, çoye ku rojnemavan dixwin li kuçê û kolanên, ew hemû baş nîşan didin ku rastî ne usa ye.

Îro rewşa gelê me bi kurtî usa ye: Gelê Kurd dijî zulma netewî ber xwe dide; bo wekhevî, azadî û serxwebûnê kar û xebateke xurt dike. Di refên gelê Kurd da bîr û bawerîya netewî, îro jî berî 12 Îlonê qat bi qat zêde ye. Çîna karkeran jî bo destxistina mafên sendîkalî ji nu va, bo çêtirkirina rewşa xwe ya aborî û ji vê pê de, bo dêmokratîyê bi awayekî giştî, berxwedanên baş nîşan dide. Bingeha tevgera karkeran gor berî 12 Îlonê gelek fireh e. Xwendevan, bîrewer û nivîskar û rojnemavan jî, ji bo unîversîteya serbixwe, ji bo azadîya çapemenî, ji bo serdestîya heq

û huquqê, ji bo azadiya bîr — bawerî û rêxistinî, bi kurtahî, ji bo dêmokratî kar û xebateke zor dikin. Taximê Ewren — Ozal jî — ku mesulê faşîya 12 Îlonê ne — herçiqas ji bo pervekirina nêmetên hukim û post di nebera wan de hin dubendî hebin jî, ji bo ku vê sazumanê biparêzin û rê li dêmokratîyê bigrin, çiqas ji wan tê berxwe didin. Di navbera hêzên dêmokratî û rizgarîyê û wan da, ango navbera piraniya gelên Kurd û Tirk û wan da şer û pevçûnek giran heye. Li dawiyê, yan hêzên dêmokratîyê bend û qeydên pêşiya xwe paqîş dikin û Tirkîyê digihînin qonaxê ku welat heya niha dêmokratîyeke usa fireh ne dîtîye; ango hêzên çep û xebatkar ji êdî bikaribin azadiya bîr — bawerî û rêxistinî bi serbestî bi kar binin, pîrsa Kurd bi serbestî bê qîsekirin, di zordestiya ser gelê Kurd da qul vebin; yan jî hêzên mîltarîst, nijadparêz û kevneperest cardin êrîşekî dikin û bi ser dikevin, ango welat cardin dikeve şereşê 12 Îlonê. Ji van kîjan pêk tê, ev girêdayî giraniya hêzên pêşverû paşverûyan e.

Îro Tirkîyê bêzarê 12 Îlonê ye û di nav gel da dijî hukma leşkerî dijayetiyeke xurt heye. Çi heye ku, ew muxalefeta burjuwa ku bi legalî dikare kar bike, ew jî ne hazir e ku daxwazên gel di derheqa dêmokratîyê da bi kar bîne û naxwaze jî. Serokatiya SHP (Partiya Sosyal Demokrat a Gelî) jî, herçiqas behsa "azadiya bîr — bawerî bi temamî — dike jî, lê ne bi dilekî rast e. Ew him di derheqa pîrsa Kurd da

siyaseta berê ya şovin bi rêva dibe, him jî, ji dêmokratîyek fireh ra, heya di nav refên xwe da jî ne razî ye. Li alî din, S. Demîrelê ku ji bo cardin hukim bistîne, îro dixwaze xwe "dêmokrat" û şîrin nîşan de, bi rastî ew merivê berê ye, ku berî 12 Îlonê serokê eniya MC û ji faşîyê ra rê avakiri bû.

Bona vê yekê, ger îro meriv di têkoşîna bo dêmokratîyê da piştî xwe bi muxelefeta bûrjûwa girê bide, yan jî zêde tişt jê bawer bike, tenê xwe dixwapîne. Hêzên rizgarîxwaz ên gelê Kurd û Tirk di têkoşîna bo dêmokratîyê da jî, divê berî hertîştî bi siyaseta xwe û bi gel bawer bin, divê bixebitin ku hêza gel seferber bikin. Her çiqas xelk ji hukma leşkerî bêzar e jî, kes nikare bêje ku rewşa siyasî bi rengekî aşîtî bi rêva diçe. Rast e, di warê navnetewî da nermî tesîra xwe li Tirkîyê û li ser pîrsa Kurdî jî wê nîşande; lê li welatekî wek Tirkîyê ku ziddiyeta çînî û netewî ku ewqas tûj e, her tişt gor welatên dinê pêk naye. Ji xwe di rewşa hanê de jî zulm û teta berdewam e. Bona vê yekê, divê hêzên çep û rizgarîxwaz yekitiyên fireh pêk binin, da ku bawerîya gel bîstînin û bibin alternatîf, her usa ji jî her rengê têkoşînê ra xwe hazir bikin.

Wek rizgarîya gelê Kurd, di warê dêmokratîyê da serketinên mezin jî tenê bi pêşengîya hêzên şoreşger û dêmokratên dilsoz pêk tê.

ŞEVA BÎRANÎNA MIHEMED ŞÊXO

Hevalên delal, çaxê we baş. Em hevidarin ku hûn van rêzên jêr bê guhertin û servekirin di rojnema û kovara xwe da belav bikin.

Di 26 — ê meha gulana sala 1989 — a li bajarê Parîsê ji aliyê hevalên hu-

nermendê Kurdê bi nav û deng Mihe-med ŞÊXO bîranînek hate çêkirin.

Armanca şevê ew bû ku hunermendê nemir tim bê bîranîn, bê nav û deng nemîne, qîmetekî biha bo wî bê dayîn û hatina şevê bibe alîkarî ji bo zarokên wî.

Şeva bîranîna Mihemed ŞÊXO hate geş kirin bi stran, loran û awazên Kurdî.

Bi beşdariya hunermendê Kurd a bi nav û deng ŞÊRÎN, bi hemkarîya

huner û sazên KOMA ZOZAN a bernas û bi amadebûna Kurdên Parîsê şeveke xort biha derbas bû.

Hunermendê Kurd ŞIVAN PERWER soz dabû ku bi hunerê xwe beşdariya şevê bike, lê mixabin ji ber mercên derveyî daxwaza wî nikaribû beşdar bibe.

16.06.1989

Hevalên Mihemed ŞÊXO

AÇIKLAMA

Dergimizin bu sayısında yer olmadıgından "Birlik Üzerine Çalışmalarımız - III" yazımıza, gelecek sayımızda yer vereceğiz.

Yekitiya Sosyalist

BİRLEŞİK SOSYALİST ÖRGÜTLENMEYİ YARATMANIN ŞARTLARINA SAHİBİZ

Kürdistan'da ulusal demokratik hareket ve bu genel toplumsal hareket içinde sınıf hareketi önemli bir noktaya gelmiş bulunmaktadır. Hareketimizin geldiği bu noktada, bir çok veriler ortaya geldiği gibi, birçok sorundaki belirsizlikler perdesi aralanmaya yüz tutmakta, birçok karanlık yönler bilimsel düşünce ışıklarının etkisi altına girmiş bulunmaktadır.

Bu anlamıyla,devrimci hareketimizin geldiği bu aşamada, ortaya çıkan bu olumlu sürecin güdücülüğünde, dün, rahatlıkla bakamadığımız bir yığın temel soruna girebilir, tartışabilir ve alternatif görüşler sunabiliriz. Bu yazımızda üzerinde genel hatlarıyla duracağımız sorun, ulusal demokratik hareketimizde sosyalist hareketin durumu, örgütlenmesi ve bu soruna ilişkin gündemleştirilmesi ni istediğimiz konulardır.

Kürdistan'da Sosyalist Hareketin Gelişim Boyutları

Bilinen bilimsel bir genel doğru var. Tarih halkların ve sınıfların mücadelesi tarihidir. Kürdistan toplumunun ve halkının tarihinin de bu bilimsel genel doğrunun dışında ele alınmasının olanağı yoktur. Kürdistan'ın ve halkımızın, başka ülkelerden ve halklardan farklı özgün özellikler taşımakta olması, bu bilimsel genel teorinin dışında ele alınması için bir gerekçe olamaz.

Bizim tarihimizde, sınıfların mücadelesi tarihidir. Sömürge yapımızdan dolayı ülkemizin ve halkımızın "tarihsiz" bir kaderle karşı karşıya kalmış olmasından dolayı, halkımızın gerçek tarihi olan sınıflar mücadelesinin tarihi yazılamamış ve açığa çıkarılmamıştır. Bu durum, insanları, ülkemizde sınıf mücadelesinin olmadığı, genel bir halk hareketinin olduğu toptancı görüşüne götürmektedir. Bu bir yanılgıdır. Bilimsel ölçülerle ortaya çıkarılmamış olsada kendiliğinden, sürekli ve çetin bir sınıf mücadelesine ülkemizde sahne olduğundan bilimsel bir kuşku duyulamaz. Bunun yanın da, ülkemizde çağdaş sınıf mücadelesinin somutça görülür bir boyutta olmadığı,

ideolojik,siyasal ve örgütsel boyutlarıyla yeni olduğuda bir gerçektir. Proletaryanın sınıf mücadelesinin ideolojik, siyasal ve örgütsel düzeyde somutlaştırılması, sosyalist hareket olarak belirlenir.

Sosyalist Hareket düzeyinde, Kürdistan'da hareketin oldukça yeni olduğunu tespit etmek ve sosyalizmin ülkemize geç geldiğini söylemiş olmak büyük bir terslik taşımadığı gibi, tarihimizin bir doğrusunu da ifade etmektedir.Bu nokta üzerinde durulması gerekmektedir.Ama tartışmasız olan bir durum vardır, sosyalist hareket Kürdistan'da boy vermeye başlamıştır.

Kürdistan'da sosyalist hareketin genç ve yeni olmasının da izah edilir nesnel gerekçelerinin olduğu da açık. Yine bir genel doğru var, işçi sınıfı hareketinden, kapitalizm koşullarından bahsedilebilir. İşçi sınıfının, ve onun gerek kendiliğinden ve gerekse sınırlı örgütlü mücadelesinden bahsedilmeye başlandığı zaman, sosyalist hareketin gelişiminden de bahsedebilmek olanaklıdır.Bundan dolayıdır ki, sömürgeci iktidarlar ve devletler tarafından bilinçli ve planlı bir şekilde geri bırakılan ülkemizde kapitalizmin gelişmesi çok yavaş, oldukça geç, güdümlü ve çarpık olmuştur.Ülkemizin kapitalizminin kaderi direk bir biçimde metropol kapitalizmine bağlı olmuştur. Bu nesnel gerçeğin, siyasal ve ideolojik, kültürel tutumdaki yansımalarının uyarılılık ve uygunluk göstermesi de şaşırtıcı bir şey değildir.

Kürdistan'da kapitalizmin gelişmesi son otuz yılda, metropol kapitalizmine bağlı bir biçimde olmuş ve bu gelişmeye paralel bir biçimde de ülkemizde sınıf farklılaşması ortaya çıkmış ve çağdaş sınıf mücadelesinin verileri kendisini ortaya koymaya başlamıştır. Kürdistan'da işçinin giderek sınıflaşması olgusu hızla bir süreç olarak belirlenmiştir.Bu nesnel süreç, son otuz yılda hızından hiçbir şey kaybetmeden, kesintilere uğrasada ve darbelerle karşı karşıya kalsa da, toplumumuzda daha etkin bir unsur olma yolundadır.Buna paralel bir bi-

çimde, diğer toplumsal sınıf ve tabakaların durumlarında da ciddi bir iç başkalaşım yaşanmaktadır. Burjuvazi tek bir kategoriyi oluşturmuyor. Bu kategori değişik bölümlenmeleri içinde taşıyan bir olgu olarak toplum yaşamında yerini almış durumdadır. Bundan dolayıdır ki, işbirlikçi burjuvazi, işbirlikçi olmayan burjuvazi, komprador v.b. gibi kategorilerden bahsedilebilmektedir. Köylülük ciddi bir farklılaşma yaşamaktadır. Bunun bir sonucu olarak, köylülüğün kendisi arasındaki ilişkiler farklı özellikler taşıyor. Zengin köylülükle, yoksul ve orta köylülük arasındaki ilişkilerin farklı olması, bu köylü kesimlerinin çıkarlarının ayrı ayrı olması; ulusal ve toplumsal kavgadaki konumlanmalarının farklı farklı olması tesadüfi değildir. Bunun ötesinde, gençliğin ve aydınının değişik kategorilerinin de ortaya çıkması, toplumumuzun çağdaş topluma yürüşündeki ölçülerini sunmaktadır.

Ülkemizdeki sınıfsal durumdaki nesnel gelişim bu kadar açık ve dünden hemen görülebilir bir gelişim çizgisi izlememiştir. Birkaç paragraf öncesinden de belirttiğimiz gibi, ülkemizdeki kapitalizm sömürgeci kapitalizme, T.C kapitalizmine bağlı olarak gelişmiştir,onun çarpıklıklarını ve güdüklüklerini taşımıştır.Bu nesnel durum, sınıf konumlanmasında ciddi bir belirsizlik, bulanıklık ve içiçelik geliştirmiştir. Bu da sorunun tanıma kavuşturulmasını zorlaştırmıştır. Bu gelişme boyutu, sınıf mücadelesi boyutunda ideolojik, siyasal, örgütsel ve kültürel olarak trajedik bir gelişmeyi sahnelemiştir. Bu noktada sosyalist hareketin gelişimi olayı devreye girmekte. Bunun ele alınması gerekmektedir.

Ülkemiz kapitalizminin sömürgeci kapitalizme içiçe gelişmesinin, ülkemiz sol hareketinin durumunu direk bir biçimde etkilediğini düşünüyoruz. Geçmişe baktığımız zaman, 1970'lere kadar Kürt solcularının Türk solcuları ile birlikte aynı örgüt içinde, genel bir sınıf mücadelesi kategorisi içinde hareket etmeleri bunun en somut

olumsuz sonuçlarından biri olsa gerektir. Bundan dolayıdır ki, 1970'lere kadar Kürdistan'da varolan solculuğu, Türk solculuğuna bağımlı bir solculuk olarak görüyoruz. Bu tarihe kadar, bağımsız bir kürt sol hareketinden balisedilemeyeceğini, ama onun birikimlerinin de o platformda boy vermeye başladığını söyleyebiliriz.

Ülkemizin nesnel koşullarının talihsizliğinden güdüm alan ve Kürt halkının ileri aydın unsurlarının bilinç geriliğinden ve bilimsel sosyalizm konusundaki kültür yetersizliğinden kan alan durum, ülkemize sosyalizmin geç gelmesini sağlayan olumsuz gelişmelerden biridir.

1970'lerden sonra Kürdistan sol hareketi bağımsız bir gelişme rotasına girmeye başlamıştır. Yine o tarihlerden sonra, halkımızın sosyalizme ve sosyalist düşünceye bağlı bir biçimde örgütlenmeye ihtiyacının olduğu kavranmıştır. Bir çok sıkıntılara, çatışma çelişmelere ve belirsizliklere rağmen, bu sorun Kürt solcuları arasında 1975'lerden sonra tartışmasız bir şekilde kabul edilmiştir.

Sosyalizmi kendisine rehber edinen örgütlenmeler oluşmuştur. İşçi sınıfımıza ve diğer emekçi halk kesimlerimizin ulusal kurtuluş mücadelemizde önder güç haline gelmesi için programatik, ideolojik, siyasal ve kültürel çabalar gösterilmiştir. Ülkemizdeki burjuva milliyetçi ideoloji ve örgütlenmeye alternatif bir gelişme ortaya çıkmıştır. Bir dönem gelmiştir, sosyalizmden bahsetmeyen yurtsever unsurlar horlanır duruma gelmiştir. Bu gelişme başlı başına, ülkemizde sosyalizmin etkin bir duruma geldiğini göstermektedir. Tabi ki bu sosyalizmin sığ, düşünce derinliğinden yoksun oluşu doğrusunuda ortadan kaldıramaz.

Böylece, ülkemizde belirli bir aşamadan sonra, sosyalist eğilimlerden, örgütlenmelerden ve kadrolardan açıkça bahsedilir duruma gelinmiştir. Bu gelişme, ulusal kurtuluş mücadelemizde yeni bir aşamayı, düzeyin yükselmesini ve ciddi bir farklılaşmayı ifade etmektedir. Denilebilir ki, halkımızın tarihinde yeni bir sayfa açılmıştır. Bu sayfa çağdaşlığı tanımlamaktadır.

Ülkemizde Sosyalist Hareketin Bugünkü Durumu

Kürdistan'da bütün aksak ve eksikliklerine rağmen sosyalist bir gelişimden ve onun siyasal ifadesi olan bir hareketinden balisedilebilir durumdadır. Sosyalist hareket genel olarak Kürdistan ulusal çereçevesinde bir bütünlük arzemesine rağmen, örgütsel bir bütünlüğe ve birliğe sahip değildir.

Ulusal demokratik hareketimiz içinde sosyolaist hareket ciddi bir dağınıklık ve bölünmüşlük içindedir. Sosyalist hareketin bütünü değişik siyasal eğilimler, siyasal örgütlenmeler ve bunların yanında, örgütlü olmayan bir yığın kadrodan oluşmaktadır.

Bu sosyalist eğilim, örgüt ve kadrolar, geline aşamada ideolojik ve siyasal tespitler açısından ve Kürdistan devriminin karmaşık sorunlarına bakış açılarında büyük bir yakınlık ve ortaklıklar belirlemiş durumdadır. Bu durum, sosyalist hareketin dağınıklığı ve bölünmüşlüğü içinde bir olumluluğu ifade etmektedir. Bu olumlu durumun değerlendirilmesi, ortaklıkların yapısal ve sınıfsal özelliklerde de sağlanması için bu ortaklıkların bir zemin haline getirilmesine çalışılması gerekmektedir.

Sosyalist eğilim, örgüt ve kadroların ideolojik, siyasal tespitlerindeki ortaklıkların yanında, sınıfsal ve yapısal, kültürel yakınlıkların da olduğu bir gerçektir. Sosyalist hareketin sınıfsal ve yapısal karakterinde küçük burjuvalık, kültüründe sığlık ve yüzeysellik sözkonusudur. Ülkemiz koşullarında sosyalist hareketin ideolojik, siyasal ve kültürel düzeyde yarattığı birikimler, ulusal demokratik hareketin gelişmesinde bu birikimin esas bir neden olmasının yanında; ülkemizde kapitalizmin gelişmesine bağlı olarak, nesnel durumda ortaya çıkan gelişmeler ve çağdaş sınıf farklılaşmasından dolayı, sosyalist hareketimizin proleterleşme karakterine kavuşturulmasının olanaklarını yaratmaktadır.

Sosyalist hareket kürdistan işçi sınıfı ve emekçi sınıf tabakalarıyla örgütsel bir bütünlüğe de sahip değildir. Bu olumsuz durumun devam etmesinde, sosyalist eğilim, örgüt ve kadroların bir dağınıklık, bölünmüşlük içinde olmaları; örgütsel bir bütünlüğe sahip

olmalarından kaynaklandığı değerlendirme dışı tutulamaz. İşçi sınıfı ve diğer emekçi sınıf ve tabakalarla bütünlüşmenin ön ve önemli şartlarından biri, sosyalist siyasal eğilimlerin, örgütlerin ve kadroların birleşmesi ve birleşik bir sosyalist örgütte faaliyetlerini merkezileştirmelidir.

Hiç bir siyasal eğilim ve örgüt tek başına sosyalist hareketi temsil etmediğini de görmek gerekir. Bunun görülmesi birleşik örgütün oluşturulmasında atılacak adımlarda kolaylığı sağlayacaktır. Bu peşinen, bir siyasal eğilimin ve örgütün kendisi dışında da sosyalist eğilim ve örgütlerin ve hatta kadroların varolduğunu kabul etmesi anlamına gelir. Bu da herhangi bir sosyalist eğilim ve örgütün sosyalizmi tek başına temsil ettiği egoizminden kurtulması anlamına gelir. Kürdistan işçi sınıfının ve emekçi halkının çıkarları, sosyalist bir toplumu inşa etmenin sorumluluğu da bunu gerekli kılmaktadır.

Peşinen görülmesi gereken temel noktalardan biri de, sosyalist hareketin dağınıklığının ve parçalanmışlığının esas nedenlerden birinin sosyalizmi yorumlama mantığımızdan, örgüt anlayışımızın geriliğinden ve örgütün işleyiş ilkesi ya da mantığı olan demokratik merkezîyetçiliğin dar yorumu ve geleneksel hegemonyacılığın bu ilkenin hayata geçirilmesinde güdücü bir karaktere sahip olmasıdır. Bu da, bu sorunda ve buna benzer temel sorunlarda temel değişiklikleri öngörmektedir. Ülkemizde bu değişiklik için önemli ip uçları da ortaya çıkmış bulunmaktadır. Bu ip uçlarının çekilip, geliştirilmesi ve derinleştirilmesi gerekir.

Eski örgüt anlayışımıza göre, farklı düşüncelerin ve siyasal eğilimlerin aynı örgüt içinde yaşamlarını devam ettirmeleri olanaksız gibi bir durumdu. Bundan dolayı da, ortaya çıkan her düşünce ve eğilim ayrılığı kopuşmalarla, ayrılıklarla sonuçlanmıştır. Bu noktadan bile hareket edildiği zaman, eylem birliği temelinde farklı sosyalist eğilim ve düşüncelerin birlikte yaşamlarını devam ettirecekleri, birbirlerini etkileyip yeniden üretecekleri, doğruları güçlendirecek ve yanlışları tasfiye edecek, halkla bütünlüşmenin, kitleleşmenin olanakları-

na sahip olabilecek bir örgütlenme yapısına yaratmak gerekmektedir.

Bulduğumuz aşamada, sosyalist ülkelerin bünyelerinde yapılan tartışmalar bize önemli dersler sunmaktadır. Bu gün sosyalist ülkelerde, komünist partilerin yapılarında değişiklikler yapma, parti ile halk arasındaki ilişkilerde, parti ile devlet ve yöneticiler ile yönetilenler arasındaki ilişkilerde değişiklikler için önemli çabalar sarfedilmektedir. Bu sarfedilen çabaların, gündeme sokulan düşüncelerin ve değişikliklerin boşuna olmadığı kesindir. Küardistan sosyalist hareketinin de bu gelişme ve değişimlerden yararlanması, toplumumuzun ulusal ve sosyal kurtuluşunun sosyalist

çizgide gerçekleşmesi için önemli olanaklar sunmaktadır.

Sosyalist Hareketimizin Birliği konusunda acil görev

Acil sorun, sosyalist eğilim, örgüt ve kadroların, sosyalist hareketin dağınıklığı ve bölünmüşlüğü kabul etmeleridir. Bunun kabul edilmesinden sonra, her sosyalist eğilim, örgüt ve kadroların sosyalist hareketin birliğinin nasıl sağlanacağı konusunda düşünceler üretmeleri ve öneriler yapmaları gerekmektedir.

Bunun için de sosyalist siyasal eğilim, örgüt ve kadrolar arasında temaların ve diyalogların yoğunlaşması gerekir. Bu temalar ve diyalogların

belirli kodşullarda ve belirli bir düzeyde yeni bir ilişki biçimini tayin edeceği kuşkusuzdur. Bu ilişki biçiminin hangi platform düzeyinde somutlaşacağını bugünden kestirmek zordur. Ama sosyalist hareketimizin birliği amacına hizmet eden tüm platform biçimlerine ve ilişki düzeylerine açık olmak başlı başına önemli bir olaydır. Elbette bundan kastımız, her aracın ve platformun meşru görülmesi gerektiği de değildir.

Biz sosyalist bir eğilim ve yapılanma olarak, yayın organımızı bu tür tartışmalara açmaya hazırız. Sosyalist eğilim, örgüt ve kadroların bu konuda kendilerine düşeceklerine yapacaklarından şüphemiz yoktur.

PÊWÎSTE KU REWŞENBÎR Û XWENDEVAN DI NAV TEVGERA GEL DE CİYÊ XWE BAŞ NAS BIKIN!

Di sedsalan 20 an de, girêdayî pşewçûyina civakan, şoreşa teknîkî û damezrandina sosyalîzmê li cihanê, rewşenbîr û xwendevan bi hejmar, kategorîkeke girîng teşkîl dikin li dinê û di tevgera rizgarîxwaz de û di têkoşîna çinan de rolekî mezin jî dilîzin.

Ev rastiya, ji bo welatê me jî rastiyeke xwuyayî û bê muneqeşe ye. Dema ku mirov di hemû beşên Kurdistanê de, li Teverga Rizgarîxwaz û Azadîxwaz binêre, vê rastiye bi gelek zelalî dibîne. Li hemû beşên Kurdistanê jî bo pêk anîna tevgera rizgarîxwaz û azadîxwaz, rewşenbîr û xwendevanên

Kurdistanê bi gelek babetan dest bi xebata welatparêzî û şoreşgerî kirin: Dem û dem gelek pêşketin, dem û dem jî şikest xwarin, tade, zilum û zindan dîtin.

Li Kurdistanê Bakûr, piştî serîhildanên netewî û çekdarî, di tevgera netewî demokratîk de, rol û giraniyan rewşenbîr û xwendevanên Kurd gelek xwuyayî ye. Wek tê zanîn, piştî serîhildanên gelê Kurd, li Kurdistanê, kolonyalistan pasîfîkasyoneke gelek xurt ava kir, tîrseka nedîtî çê kir û hemû mafên gelê me yê netewî demokratîk qedexa kirin. Ev tirs û bê dengiyê de-

meka dirêj ajot. Di bîst salên bê deng de, civaka Kurd di nav xwe de keliya, lê belê di dinê de û di Rojhilata Navîn de, gelek guhêrandinên civakî û netewî pêk hatin. Gelê Kurd jî van pêşkevîtin û guhêrandinan par a xwe negirt.

Dîsa demak mirov li tarîxa Kurdistanê Bakur dinêre, dibîne ku di sala 1959 an de gurubek rewşenbîr û xwendevanên Kurd xwastine ku vê bê dengiyê bişikînin. Lê belê danûstandinên wan rewşenbîr û xwendevanan ne gihêştîye sewiya rêxistinî û derbe xwarîye. Lê xebata rewşenbîr û xwendevanên Kurd neseqîn, di du rîyan re meşîya. Beşek rewşenbîran, bi rewşenbîrên çep û sosyalîst yê Tirk re karûbarên xwe yê siyasî û çandî meşandin. Beşek rewşenbîran jî, serbixwe karûbarên netewî meşandin, di sala 1965 an de, rêxistineke Kurdî ava kirin. Ew rewşenbîrên ku, bi rewşenbîrên sosyalîst yê Tirk re xebata şoreşgerî dimeşandin, di sala 1969 – 70 an de, dest bi xebateke serbixwe ya rêxistinî û siyasî kirin.

Piştî sala 1970, hemû rêxistin bi destên rewşenbîr û xwendevanan çê bûn. Ji bo vê jî, her çiqas ew rêxistinên bi destên û bi pêşengiya rewşenbîr û xwendevanan çê bûne, dixwazin berjewendiya karker û xebatkaran biparêzin û bimeşînin jî, raste rast nikarin daxwazên karker û xebatkaran cî û cî bikin. Tê zanîn ku her çîn û tebeqe xwediyê psikolojiyeke cûda ne û di nav civakê de girêdayî sedemên taybetî pêş dikevin û ava dibin.

Rêxistinên bi pêşengiya rewşenbîran çê bûn, girêdayî xebata siyasî û rêxistinî karker, gundî û tebeqeyên din yê welatparêz jî girtin nav xwe. Lê belê ew ne dihat ya jî ne wê maneyê ku mejiyên rêxistinên jî hate guhêran-

din. Rastiyeke jî heye ku ev guhêrandina ne pir hêsan e. Ji bona vê jî, di tevgera rizgariya Kurdistanê de, yekitiya tevgera şoreşger ya rewşenbîran û tevgera gelê Kurd pîrseka girîng e û di dema ku em têda dijîn, ev pîrsa hewceyî çareserkirinê ye.

Ev rewşa, dem û dem nekokiye bingahî, di navbeyna Teverga Şoreşger Ya Rewşenbîran û Teverga Netewî Demokratîk ya Gel de pêk tîne. Carna va nekokiya wisa dibe ku tevgera rewşenbîran, hesabê rewşa gel nake; gora hesap û nerînên xwe kar û barên xwe yê siyasî dimeşîne, ji bo têkoşînê metodên xwe xwuya dike. Va di tevgera gel de xeterîka mezin çê dike. Va jî tevgera şoreşger gelek caran dibê awanturîzmê û di hundirê xwe de reformîzmê diqewîmîne. Piştî sala 1984 an, va xeteriya di nav tevgera rizgariya Kurdistanê de careke din dîyar kir, îro jî ev xeteriya roj bi roj jî xurt dibê.

Bingeh a vê xeteriyê ew e ku, rewşenbîr û xwendevanên Kurd, di nav tevgera gel de cîyê xwe baş diyar ne kirine. Rastiyeke heye ku di nav tevgera gelê me de, rewşenbîr û xwendevanan rol a wan mezin e. Lê ew naye wê menayê ku, ew bi serê xwe her tiştekî çêkin û dîsa bikaribin bi serê xwe her pîrsekê çareser bikin. Pêwîste ku rewşenbîr û xwendevanên Kurd, hesabê gelê me bikin; karker, gundî, jinên Kurd û kategoriyên civakî yê Kurd baş nas bikin, daxwazên wan baş bîzanin, şertên Kurdistanê baş şîrove bikin, bi gel re peywendiyên xwe xur bikin. Ji bo ku gelê me şiyar bike, xebata xwe bidomînin, di awayên tekoşînê de xet a gel bilind bikin, pêş bixin.

LI TIRKIYÊ BUHRANA SIYASÎ KÛR DIBE !

Piştî sala 1974 an, li Tirkîyê, girêda-yî şertên kapîtalîzma monopolî û mîxelfeta civakî — demokratîk, buhreneke civakî û siyasî hebû; roj û bi roj jî kur dibû. Çinên karbîdest di van şertên buhranê de, ne dikarin Tirkîyê baş îdare bikin û keti bûn eciziyekê. Mixelfeta civakî û demokratîk jî di wê demê de bilind, mezin û fireh dibû. Ji bo wê jî, çinên karbîdest û hevalbendên wan hêzên emperyalîst, ji bona rejimeke siyasî ya nu, di nav lêgerînekê de bûn. Dîktatoriya mêtîngehkar, faşîst ya leşkerî ku di 12 ê îlonê de hate ser hikum, encamê wê buhranê û lêgerînê bû.

Ev rêjima siyasî, ji bo ku sedemen eslîya buhrana civakî, aborî û siyasî ne didît û ji bo ku karaktere wê rejimê, ne musaît bu ji bo çareserkirina nekokiyan; gelên Kurd û Tirk xiste bin tadeke xurt û sazumanê hîquqî ya nu pêk anî. Va sazumanê jî, bê muneqeşê, faşîzm bû. Dîktatoriya faşîst di dest pêkê de, ji bo çinên karbîdest hesaniyek ava kir, pêşveçûyîna mîxelfeta civakî ji bo demê xiste bin zaptûreptê. Lê belê rejima nu jî, nikarî nekokiyan jî bin ve çareser bike. Ji bilî wê jî, dijîmîtiya gelê Kurd û xebatkarên Tirkîyê li hemberî dîktatoriya faşîst zêdetir bû. Her çiqas Tevergera Şoreşger û Demokrat, piştî dîktatoriya faşîst derbê mezîna xwarî bûn, keti bu nav belav bûyînekê jî, hebûyîna xwe parast û ji bo jiyana xwe û têkoşînê awayên nu qewimand..

Buyerên civakî û siyasî yên li Tirkîyê pêşve diçûn û daxwazên welatên Ewropayê, derî holê xist ku rejima 12 ê îlonê nikare bihêsanî karûbarên xwe demeke durûdirêj bidomîne. Wek tê zanîn ku, di demeke kurt de li ser mafên siyasî û mirovî, him li Tirkîyê û him jî li dervayî Tirkîyê bi xurtî muneqeşê dest pê kir. Nekokiyên çînî û civakî bi hemu rengên xwe hatin rojevê. Gelê Kurd û xebatkarên Tirkîyê mafên xwe yên aborî, demokratîk û netewî daxwaz kirin.

Vê pêşveçûyîna dîktatoriya faşîst ya leşkerî mecbur kir ku tiştên nu bike û dazgehên nu damezrîn e. Encama van karan, "Derbasbûyîna Demokrasi" kete rojeva Tirkîyê. Berpirsiyarên rejima faşîst vekirî gotin ku, **ji bo ku em demokrasiyê ji nu ve ava**

bikin, me demokrasi jî holê rakir. Ev rojevê, rejima faşîst bixwaze ya jî nexwaze, li dijî sazumanê faşîst dezgehên nu yên demokrasiya burjuwaziyê hewcedar kir. Va jî di hate wê mane ye ku rejima faşîst dest bi rizandinê kiriye.

Piştî wê konaxê, wek çizgiyê rast ne bejî, di saha demokrasiya burjuwaziyê de, tiştên şekîlî û jî naveroka demokratîk dur, bûn buyerên girîng. Rejima faşîst bi zorê û di şertên ne demokratîk de, Qanuna Bingehî bi xelkê qebul kirin da. Gor Qanuna Partiyên Siyasî izîn hat dayin ku partiyên siyasî bîn damezrandin. Di damezrandina partiyên siyasî de, pîvanên dîktatoriya faşîst bingeh hate girtin. Lê belê dîktatoriya faşîst di wê pîrsê de bi ser neket û dervayî daxwazên rejima faşîst jî buyerên alternatîv derketin ser saha siyasî. Ji bo ku Amerîkê jî va tiştê dixwast. Dîsa grêdayî Qanuna Helbijartinê helbijartinê giştî çê bûn. Piştî wê demê, Li Tirkîyê, helbijartin û rêferendum bûn buyerên xwuyayî. Encama rêferendumê, siyasîyên kevn mafên xwe yên siyasî çêkirinê girtin destên xwe.

Ev pêşveçûyîna ku seha mafên siyasî de hatiye holê, di rewşa Partiya ANAP ê de tengasiyên gelek girîng anî rojevê. Ji bo wê jî, ANAP ê jî bo ku bi îrade ya hindikayî bibe hukumet, di Qanuna Helbijartinê de guhêrandinên gelek xerîb çê kir. Di helbijartinê sala 1987 de, her çiqas sedî 35 reyên gel girtin jî, dîsa jî bû hukumet.

Vê helbijartinê bi temamî eciziyaya sinifin serdest ji aliyên îdare kirinê ve derî meydanê xist, di eynî demê de rizandinê rejima faşîst jî da xwuya kirin. Ev di hat wê maneyê ku, li Tirkîyê grêdayî buhrana ekonomîk, buhrana siyasî jî kur dibe û ji bo ku rejima faşîst bikare jiyana xwe bidomîne, pêwîste ku tedbirên nu bigre. Partiya ANAP jî bo ku rewşa xwe jî gel veşêrine, xwastin ku beriya wextê helbijartinê herêmi çê bike. Di wê pîrsê de bi ser neket.

Va dema ku Tirkîyê tê re derbas dibe, di pletformên nav netewî de, ji bo mafên siyasî û mirovî; ji bo mafên gelê Kurd yên netewî demokratîk, Tirkîyê di tengesiyek a mezin de ye. Hukumeta ANAP ê, endam buyîna Tirkîyê ya Pazera Mîsterek (AET) jî bo xwe prestîja siyasî dizanê û ji bo

wê jî giraniya xebata xwe daye ser wê pîrsê. Lê belê di wê pîrsê de nikarê bi ser bikeve. Nekokiyên civakî û çînî roj bi roj zêde dibîne, di navbeyna hêzên burjuwaziyê de dijîyatî xurt dibe, her meyleka burjuwaziyê dixwaze ku xebata siyasî bi ser ê xwe bimeşîne û partiyên xwe yên siyasî pêk bîne. Ev jî dibe sedema şerê nav ANAP ê. Ji bo ku ava kirina ANAP ê, li ser sisê û çar balên burjuwaziya serdest û monopolî pek hati bû.

Di wê demê ku nekokiyan burjuwaziyê di nav xwe de xurt dibe, burjuwaziya monopolî û hevalbendên wan hêzên emperyalîst, ji bo îktidarekê di nav lêgerînekê de ne. Va jî dibe sedem ku, serokwezîr bê perwa hereket bike, ji serokên mîxelfetê re tiştên ne siyasî dibêje û rojnamevanan dawetî şer dike.

Bi Giştî Îro Rewş Çiye ?

Piştî ava kirina rejima mêtîngehkar, faşîst ya 12 ê îlonê, gelên Kurd û Tirk kete bin tadeke ne hatî dîtin. Bi têror a dewletê mîxelfeta civakî û siyasî girtin bin zaptûreptê. Lê wê tade û zaptûreptê nikarî bibe sedem ku, he ta dawiyê gelê Kurd û Tirk dengê xwe neke. Li Kurdistanê û li Tirkîyê mîxelfeta civakî û siyasî roj bi roj pêş ket û gelên Tirkîyê xwastin ku ji tîrsa faşîzmê xilas bibin.

Rewşênbirên Tirk yên pêşveru û demokrat, dem dem dest bi mîxelfetê kirin, li hemberî dezgehên faşîzmê yên kulturî, dezgehên demokratîk yên ku ji faşîzmê re bikarin bibin alternatîv ava kirin. Îsal jî (1989) Kongreka Demokrasiyê pêk anîn. Di wê kongrê de, di mafên siyasî û mirovî de muneqeşê çê bûn û di encamê kongrê de biryarin hatin girtin.

Pir wext derbas nebû, xortên xwendevan girêdayî tarîxa xwe ya buhurî û mîrata xwe, li hemberî rejima dîktator ya faşîst ne rehetiya xwe dîyar kir. Ji bo daxwazên xwe bi rêkûpêk bîne ser zimên, hewil da ku di zanîngehan da komelên xwe ava bika. Xortên xwendevan di xebata xwe de pêşve çûn. Xortan li hemberî tade û zilmê di kovarên xwe de reyên xwe belav kir, dem û dem meşîyan û dem û dem jî çûn girêv a birçibûyîna. Wek tê zanîn

ku, rejîma mêtîngehkar faşîst ya l2 ê îlonê, xortên Tirkîyê û Kurdistanê

sucdar îlan kiribûn. Ev jî bê sebeb ne bû. Çimkî xortan di pirsên welatên û gelên xwe de hassesiyet dîyar dikir. Piştî l2 ê îlonê vî tiştî careke din xwuya kir.

Ne rehetîya karkeran jî dest pêkê de hebû. Lê belê tade û zilma rejîma faşîst bibû sedem ku karker jî demekê dengên xwe dernexwin. Her çiqas karkeran dengên xwe dereng derxistibe jî, xweş derxist û erd hêjand. Bi sedhezêran û bi rojan karker daketin kolanan û dehan babetên maf daxwazkirinê dîyar kirin. Vê xebata karkeran, rejîma faşîst û burjuwaziya karbidest him xiste tengasiyekê û him jî gelek tirsand. Di encama va xebatan de, hukûmet mecbur bû ku beşek daxwazên karkeran bînin cî. Ji aliyê din ve karkeran gelek vekirî nîşan da ku, mafên wan yê aborî girêdayî mafên siyasî cî bi cî dibin. Ev tiştê girîng bu. Ji aliyê din ve jî, karkeran keblîyeta xwe ya karbidestî jî dîyar kir û di van xwepîşandinê xwê da, sendîqayên xwe kontrol kirin û dema ku sendîqayên wan diketin nav şasiyekê, karkeran di wextê de bala wan dikişand. Her çiqas hukûmetê beşek daxwazê karkeran bi cî anî bin jî, jî tirsê xelas nebûne. Ji bo hukûmet û burjuwaziya kedxwar tîrsa mezin ew e ku, karker jî bo berjewendiyên xwe, layikî wan karan rêxistinên xwe pêk bînin.

Jinên Tirkîyê jî, di nav mixelêfeta civakî û siyasî de cîye xwe bi rêxistinên xwe girtin. Di dema ku em tê re derbas dibin, di pîrsa jinan de muneqêşên gelek hêja û ilmî hene. Jinen Tirkîyê û Kurdistanê jî mafên xwe re xwedî derdikevine. Jinan dem û dem jî bi çend babetan tade û zilma rejîma faşîst û ya mêr a protesto kirin. Ew dixwazin pîrsa jinan jî li Tirkîyê û li Kurdistanê bibê pîrseke bîngehî. Girêdayî vê baweriyê, van mehên dawiyê de jinan kongrek pêk anîn. Di vê kongrê de pîrsa pîrekên Tirkîyê û Kurdistanê hate muneqêşe kirin. Di encama kongrê de

biryarên girîng û gelek demokratîk hatin girtin. Biryara girîngtir ew bu ku jinên Kurd pêwîste ku rêxistinên xwe bi serê xwe ava bikin. Rastî jî di jîyan û tarîxa Tirkîyê de ev biryara, biryareka gelek girîng e. Va biryara berpirsiyariya jinan derdixê holê. Wek tê zanîn ku rêxistinên siyasî yên pêşveru, şoreşger û demokrat de mêr hukim dikin. Ew rêxistinên mêr a hukim dikirî heta niha biryereke wisa edîl û demokratîk nikarî bû bigre.

Rejîma faşîst, bê perwa êrişî îdcolojî, çandî û hunermendiya şoreşgerî û demokratîk kir. Xwast ku bîrûbaweriyên şoreşgerî û sosyalîst jî holê rake. Di vê meselê de jî bi ser neket. Şoreşger û sosyalîstên Tirkîyê û Kurdistanê, piştî sala 1983 an dest weşanên şoreşger û sosyalîst kirin. Şoreşger û sosyalîstan jî bo vê jî gelek tade û zilm dîtin û ew zilm û tadeya îro jî didomîne. Kovarên şoreşger û sosyalîst her dem bi biryarên dadgehan tînin qedexekirin û berpirsiyarên wan tînin zindankirin û îşkence kirin. Lê belê ew zilm û tadeya dibe, şoreşger û sosyalîstan na tirsîne. Di vê seheyê de jî şoreşger û sosyalîst fedekariyeke gelek mazin dîyar dikine.

Pîrsa Kurd him li hundurî Tirkîyê û him jî dervayî Tirkîyê buye pîrseke gelek girîng û tu kes, rêxistin, dezgeh nikarin di ser re bazdin. Rêxistinên Kurdistanê yên netewî demokratîk heta îro jiyana xwe karînbidomînin, jî dest pêkê heta îro jî bi xebatên xwe kolonyalist çav tirsî kirin. Tiştê zêde girîngtir û kolonyalist jî jê tirsîn ew e ku, hêzên Kurdistanê yekîtiya xwe pêk bînin. Hêzên Kurdistanê di vê pîrsê de gelek bi qerardarî hereket kirin. Encama vê qerardariya û xebata hêzên Kurdistanê, TEVGER ava bû. Di merheleyekê de pîrsa Kurdî li perlemento ya Tirkîyê, bi destên mebusên Kurd hate ser zimên û hate muneqêşe kirin. Hat gotin ku, jî bo ku li Tirkîyê demokrasî pêk bê, pêwîste ku mafên gelê kurd yên netewî û demokratîk jî bînin naskirin. Rewşinbîrên Tirkan yê

pêşverû û demokrat, zor dan pîvanên berê û mafên gelê Kurd parastin. Beşek baskê liberal ya burjuwaziya karbidest jî gihêste wê qeneetê ku, bi zorê û mentelîta leşkerî pîrsa Kurd halk nabe.

Di kovarên pêşverû, şoreşger û sosyalîst de, pîrsa Kurdî her dem bi qerardarî tê muneqêşe kirin, va jî kolonyalistan gelek ditirsîne.

Îro di navbeyna hukûmet û Konseya Millî de nekokî heye. T. Ozal dibêje ku, " em Kenan Ewren nakin reîscumhur. Em dixwazin tradîsiyona ku berê li Tirkîyê heye, jî holê rakin. Niha şunda em naxwazin ku kesên leşker bikin reîscumhur." Va jî xwuyayê ku leşkeran eciz dike. Leşker jî girêdayî vê buyerê dikeve nav hesabên nu. Hesabên leşkera ya edetî jî ew e, kutede ye. Va jî di seha karbidestan de germiyek û nekokiyeke bîngehî çê dike.

Di helbijartina herêmî de, ANAP ê jî sedî 21.75 reyan girt. Va jî bê hêz buyîna ANP ê eşkere dike. Di şertên navnetewî û Tirkîyê de, va jî tê wê maneyê ku ANAP temsîla gel nake. Ji bo vê jî, îro hebûn ya jî nebûna hukûmetê bi muneqêşe ye. Mixelêfeta ku di helbijartinên herêmî de zêde deng girtine, helbijartina zu (awartî) dixwazine û dibêjine ku, "pêwîste ku helbijartina giştî ya zu beriya helbijartina reîscumhur çê bibe." Lê belê T. Ozal dibêje ku, "xelkê heta sala 1992 an emanete îdarekirinê daye me, emê heta wê rojê watiniyên xwe bînin cî." Di va şertên ku hukûmet nunêriya piraniya gel nake, buhreneke siyasî û pîrseke girîng e. Ji aliyê din ve jî, mixelêfet tu guhêrandina bîngehî naxwaze û girêdayî qanûnên faşîst û dezgehên faşîst dixwaze biçe helbijartine.

Pêwîste ku baş bê zanîn ku, bi daxwazên mixelêfetê jî buhran çareser nabe. Çareserkirina buhranê li Tirkîyê, girêdayî mafên gelê Kurd û xebatkarên Tirkîyê ye. Dîsa grêdayî guherandinên demokratîk yê jî bin ve ye.

SÖMÜRGEÇİ IRAK REJİMİ HALKIMIZI TOPRAKLARINDAN UZAKLAŞTIRIYOR

Ülkemizin bütün parçalarında, sömürgeci rejimler pervasız baskı ve zulüm politikalarını devam ettiriyorlar. Ülkemizin yeraltı ve yer üstü zenginlikleri keyfi bir biçimde tüketiliyor. Ülkemiz yeraltı ve yerüstü kaynakları itibarıyla Ortadoğu'nun en zengin ülkelerinden biri olmasına rağmen, halkımızın en aşağılık yaşam koşullarında, yoksulluğa gark olmuş bir durumda, çağın yüzkarası bir yaşam biçimince sürüklendiği açıktır. Ülkemiz en zengin su enerjisi kaynaklarına sahip olmasına ve bu su kaynaklarının üzerinde büyük barajlar kurulmasına rağmen, bırakalım kasaba ve köylerimizi, şehirlerimiz bile aydınlanma koşullarından yoksun. Şehirlerimizde günlerce elektrik kesilebiliyor. Bazı dönemler, şehirlerimizde içilecek su sıkıntısı acı ve sancılı bir biçimde çekiliyor.

Ülkemizdeki zulüm ve baskı bu kadarla da sınırlı değil: Halkımızın varlığı inkar edilmekte, dili ve kültürü yok sayılmakta. Türkiye'de halkımız Türk, İran'da Fars, Irak ve Suriye'de Arap kabul edilmektedir. Bunun ne kadar aşağılatıcı ve kahredici olduğundan şüphe edilemez. Ülkemizi aralarında paylaşanlar, resmi ideoloji ve politikalarını bu kadar inkarcı, bilimsel olmayan düşünceler üzerine inşa etmiş durumdadırlar. Elbetteki bir yönetim ya da devlet yalan, inkarcılık ve anti-bilimsellik üzerine düşüncesini oluşturur ve demokratik olmayan bir karakterde olursa, bu yönetimlerin ve devletlerin egemenliği altındaki halklara ve tüm ezilenlere ne tür muamelelerin reva görüleceği tahin edilebilir.

Ülkemizde halkımızın ulusal demokratik haklarını dile getiren, bunun için düşünce üreten ve eylem içinde olan işçilerimiz, köylülerimiz, aydınlarımız, öğrencilerimiz ve kadınlarımız; hatta 10-12 yaşlarındaki çocuklarımız, yetmişlik-doksanlık ihtiyarlarımız tutuklanmakta, işkence görmekte, katladilmektedir. Özcesi ülkemizde yaşam karanlık, açlık ve yoksulluk boğaza kadar. Ancak ve an-

cak halkımız ve yurtseverlerimiz önünde, uzun vadede kazanılacak bir aydın gelecek var..

Ortadoğu'da ve ülkemizi sömürgeleştiren devletlerin bünyesinde ortaya çıkan bir değişiklik direk bir biçimde ve de en vahim boyutlarda ülkemizi ve halkımızın yaşamını etkilemektedir. İran ile Irak sömürgeci devletleri arasındaki savaşta ülkemizi ve halkımızın yaşamını derinden etkileyen bir olgu oldu.

Savaşın başladığı ilk dönemlerde, bu iki devletin çatışmasının Kürt halkına ve onun mücadelesine belirli yararlar getireceği halkımızda genel bir kanı olduğu gibi, yurtsever kesimin büyük bir ölçeğinde de bu kanı yaygın ve bu görüş kendisini ortaya koyar durumdaydı. Bunun sonucudur ki, yurtsever örgütlerin bir kısmı iki devlet arasındaki haksız savaş konusunda buna uygun politikalar ürettiler. Bir dönem sonra, bu savaşta ciddi taraf olundu. Hatta giderek bu savaşa bel bağlanması gibi tehlikeli bir konumlanma ortaya çıktı. Ama sonuçta olması gereken oldu. İran ile Irak arasında ateş kes isteklerinin yükseldiği bir dönemde ve akabinde İran'ın ateşkesi kabul etmesi evresinde, Irak devleti güçlü bir biçimde masaya oturmak için bir yandan Kürdistan'a ve diğer yandan da İran güçlerine karşı saldırıya geçti. Bu saldırıları sonucunda, tekrardan İran topraklarından bir kısmını ele geçirdi. Ateşkesle birlikte bütün askeri ve işbirlikçi milis güçlerini Kürdistan üzerine gönderdi. Bu çatışmalar evresinde, peşmerge güçleri karşısında büyük kayıplarla karşı karşıya kalması ve bir diğer yandan da zamanlama açısından kendi planları açısından sonuçlar alması için kimyasal silahlar kullanmaya başladı. Kimyasal silahların kullanılmasından sonra, yüzlerce köy yakıldı, binlerce Kürt katedildi, onbinlerce Kürt de kendi ülkesini terkederek Türkiye'ye ve İran'a sığınmak zorunda kaldı.

Böylece Kürt halkı tarihinin en büyük göçlerinden biri ile daha karşı karşıya kaldı. Elbetteki Kürt halkı için

bu ne ilk göçtü ve ne de son göç olacaktı. Irak rejimi Kürtlerin olmadığı bir Irak'ı yaşatmaya karar vermişti, bunun içinde politikalar ve stratejiler uyguluyordu. Bunun içindir ki, kimyasal silah saldırısının ve büyük göçün üzerinden uzun bir zaman geçmeden, Kürdistanı bölen İran ve Türkiye sınır boylarından içeriye doğru 50-150 kilometre derinlikte Kürdistanı insanlardan boşaltmaya karar verdi. Bu kararını pervasız bir şekilde, dünyanın da gözünün içine baka baka uygulamaya başladı. Günümüzde onbinlerce köy boşaltılmış durumda. Kasabalar ve 60-70 bin nüfusluk yerleşim bölgelerinde aynı beladan kurtulmuş değiller.

1975 yenilgisinden sonra, Irak Kürdistanındaki halkımızın başına gelenlerden daha çaplısı bugün halkımıza yaşatılmaktadır. Halkımız büyük bir felaket ile karşı karşıyadır. Ne yazık ki insanlık bu çaplı felaketi duymaya ve görmeye hiçte niyetli değildir.

Uluslararası insan hakları savunucusu kuruluşlar, Birleşmiş Milletler, Demokrasi havarisi olan ülkeler ve bunlardan daha önemlisi sosyalist ülkeler bu insanlık dışı gelişmeler ve uygulamalar karşısında sesiz durumdadırlar.

Bunun yanında, Kürt yurtseverlerinin ve hareketinin de çok şey yapabildiğini söylemek mümkün değildir. Bu sesizliğe anlam vermekte zor. Ama nedenlerini biraz da olsa anlayabilmek söz konusu. Bütün bunlara rağmen, bu sesizlikten kurtulmanın zorunluluğu var. Yoksa halkımız, ülkemizin bir parçasında topyekün bir yok olma ile karşı karşıyadır. Irak sömürgeci rejiminin bu eylemi, ülkemizi egemenliği altında tutan diğer rejimlere de cesaret verecek. Olmadık şeyler halkımızın başına getirtilecektir.

Topyekün göç eyleminin durdurulması için bütün yurtsever güçlerin kafa kafaya vermeleri, güçlerini birleştirmeleri ve yapılması gerekenleri yapmaları gerekmektedir.

KÜRDİSTAN'DA SOL HAREKETİN EVRİMİ

— II —

H. BARAN

Ulusal direnme hareketlerinin şiddet ve terörle bastırılmasından sonra, derin sesizliğe boğulan Kürdistan'da halk güçleri, 1960'lerden sonra uyanmaya, Kürt halkı için politika yapmaya ve kürt halkının kendi bağımsız örgütlenmesine kavuşması için çabalarını yoğunlaştırmaya başladı. Bu çalışmaların başını çekenler çoğunlukla aydınlar ve okumuşlar tabakası idi. Kürdistan aydınları ve okumuşları da iki kanaldan siyasi ve örgütsel çalışmalarını geliştirmeye başladılar. Bir gurup aydın ve okumuş, Kürdistan sahasını esas alarak siyasi ve örgütsel çalışmalarını geliştirdi, bu çalışmaların sonucunda Kürdistan bir örgütlenme ortaya çıktı. Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi bu çalışmaların bir ürünüdür.

Bir gurup aydın ve okumuş, Türk sosyalist ve devrimci aydınlarıyla başta iç—içe olmak üzere siyasi ve örgütsel çalışmalarını geliştirdiler. Bu aydın gurup daha fazla şehir kökenli ve sosyalizme yatkın olan kesimdi. Bu kesimin siyasi ve örgütsel çalışmaları, türk aydın sosyalist ve devrimcileriyle uzun bir dönem devam etmedi. Belirli bir aşamadan sonra, bu aydın ve okumuş gurubu, bağımsız örgütlenme arayışı içine girdi ve Türk sol hareketi ile karşı karşıya gelmeye başladı.

Devrimci Doğu Kültür Ocakları (DDKO)'nın Kuruluşu

Türkiye genelinde özellikle de 1967'lerden sonra siyasal ve sosyal bilinçlenme düzeyinde hızlı bir yükselme görülmeye başlandı. Teorik çabalar, sol saflarda yoğunlaşmaya ba-

şladı. Bu teorik çabalar kafaları aydınlatmaya ve açmaya başladı. Eskiden rahat görülemeyen sorunlar görülme-ye, tartışılmayan ve tabu olan sorunlar tartışılmaya başlandı ve tabuların yıkılması bir anlamda gün yüzüne çıkmaya başladı. Bu durum, başta parti saflarında olmak üzere, devrimcilerin ve sosyalistlerin egemen oldukları bütün örgütlerde ve kurumlarda tartışmanın yoğunlaşmasını, teorik ve siyasi gelişmelerin ortaya çıkmasını sağladı. Yeni saflaşmalar ve kamplaşmalar ortaya çıkmaya başladı.

Bu tartışma konularından birini de, Kürdistan sorunu oluşturuyordu. O dönemde partinin ve genel olarak Türkiye sol hareketinin bütün öğelerinin Kürt sorununa yaklaşımları, güven verici olmadığı gibi, çözümleyici bir bilimsel karakter de taşııyordu. Marksizmden uzak bir bakış açısı, Kürt sorununun çözümünde güdücü bir karakter taşıyordu. Bunun yanında, doğru bakışların ve anlayışların olmasında Kürt sorununun çözülmesi için yeterli olmayacağı, Kürt halkını başsızlıktanda kurtarmaya yetmeyeceği, iyice açığa çıkmaya başladı. Bunun içindir ki Kürt sosyalistlerinin kafasında, somut görüşler şekillenmeye başladı.

Bu sorunun çeşitli boyutlarına ilişkin tartışmalar, gün geçtikçe Türkiye Solu'nun karakterini belirlemeye başladı. Ortaya çıkan veriler ve oluşan bakışlar iç açı ve demokrat bakışlar değildi. Fazlasıyla solun sosyal şöven karakterini tanımlayan öğeleri içinde barındırıyordu. Bu da fazlasıyla kuşkuyla gelişmesine ve sol örgütlen-

me içinde, Kürt ve Türk sosyalist unsurlarının birlikte çalışmasını giderek zorlaştırmaya başladı. Böylece de gün geçtikçe, Türk solcuları ile Kürt solcuları arasında bir soğuma ve giderek uzaklaşma ortamını yaratmaya başladı.

Gerçekten de bu ortam, hem Kürdistan solunun ve hem de Türk solunun önünde ciddi bir engelleyici rol oynamaya başladı. Bu çelişkili ve olumsuz durumun çözülmesi ve karmaşık ortamın ortadan kaldırılması için, Kürt solcuları ciddi yeni bir arayış içine girdiler. Bu arayış, Kürdistan'da sol anlamda bir ideoloji, siyaset ve örgüt arayışının genel çizgilerini çiziyordu. Bunun için çabalar gündeme geldi. Bu çabalar yoğunlaştırıldıkça, Kürt sol aydınlarının da bir bütünlüklü yapı arz etmedikleri kısa bir sürede kendisini ortaya koymaya başladı. Kürt aydınları arasında da çatışma ve gelişmeler belirlenmeye başladı.

Bu eyleme ya da sürece öncülük edenler o zaman ki öğrenci gençliğin en ileri unsurlarıyla, TİP'de çalışan aydınlarıydı.

Kürt sahasına ilişkin bağımsız örgütlenme çalışmalarının başladığı bu dönemde, bir kısım Kürt solcuları bu çabanın içine ikirciksiz bir biçimde girdikleri halde, bir kısmı da ikircikli ve tavırsız kaldı. İkircikli ve tavırsız unsurlar, bağımsız örgütlenme uğraşısına karşı açık bir karşı koymada da bulunmadılar. Bu aydın kesimi, TİP üyeleri, TİP yöneticileri ve TİP'in Kürdistan teşkilatlarında etkin durumda olanlarıydı. Bunun yanında, bir kesim

Kürt solcuları da bu örgütlenmenin karşısında kesin bir karşı tutum belirlediler. Bu kesim, Milli Demokratik Devrim hattında yer alan gurup ve siyasal yapılanmalar içinde yer alıpta, sosyal – şovenizmden daha çok etkilenen kesimdi.

Üniversitenin ilerici ve sosyalist gençliği, Kürt aydınlarının da desteğini alarak; Türk solunda birçok unsur ve çevrelerle de sorunu tartışarak DDKO'yu kurdular. DDKO'nun kuruluş tarihi, 1969 dır. DDKO'ların ilk kurulduğu alanlar, **Ankara ve İstanbul** şehirleri olmuştur. Bu şehirler, Kürdistanlı gençliğin yoğun olduğu Türk metropol şehirleriydi. Çıkışın ilk planda metropolde ve ismi geçen şehirlerde yapılmasında, birçok şartın yanında, aynı zamanda yasal endişeler de vardı. Bu örgütler, her ne kadar yasal ar elvermediğinden dolayı Kürdistan isimleriyle kurulmamışlarsa da, bu örgütlerin isimlerinde **Doğu** olarak kullanılan kavramın "**Kürdistan**" kavramına denk düştüğü, kurucuları tarafından tespit edilmiş bir konum olmasının yanında, herkes için de malum olan bir halde. Eğer bu örgütlerin ilk planda Kürdistan'da kurulması halinde, daha fazla tepkileri ve baskıları örgütün ve halkın üzerine çekeceği endişesi taşınmaktaydı. Bu endişede de haklılık payının büyük olduğu, daha sonraki devlet saldırılarıyla ispatlanmış oldu. Bu örgütlerin, Kürdistanın il ve ilçelerinde kurulmasından sonra, devlet güçleri büyük bir saldırıya geçtiler, halkın tedirgin edilmesi için ve sindirilmesi için olmadık dolaplar dönderdiler.

Bu noktada açığa kavuşturulması gereken bir sorun var.

1960 Anayasası, "**düşünce**" ve "**örgütlenme**" özgürlüğünü hüküm altına alıyor ve bu, kurumsal olarak bir takım teminatlara bağlanıyordu. Ama bu durum, Kürt halkı için geçerli değildi. Yani kürtlerin düşünce özgürlükleri olmadığı gibi, örgütlenmeleri en büyük suçu oluştuyordu. Bu resmi devlet ideolojisinin bir gereği idi. Devletin resmi ideolojisi de kemalizm de somutlaşıyordu. Resmi devlet ideolojisinin sınırlarının dışına çıkmak kimsenin hakkı değildi. Çünkü, "**Kürtler Türktür**", ya da "**Kürtler dağlı Türklere**". Kürt dili, kürt kültürü olmadığı gibi, Kürdistan diye bir ülke

den de asla bahsedilemez. Yine resmi ideolojiye göre, Türk dili bütün dünya dillerinin kaynağıdır, dolayısıyla Kürt dili de Türk dilinin bir türevidir. Bütün bu tezler ve saymadığımız ve bilinen tezler, ırkçı tezlerdir ve resmi devlet ideolojisinin unsurlarını oluşturmaktadır.

Resmi ideolojinin dışına çıkmak mümkün olmadığına göre, o günkü koşullarda "Kürt" ve "Kürdistan" kavramlarını da kullanmak mümkün olmazdı. Bundan dolayı, yasaliteden yararlanmak için, örgütlenme de "Kürdistan" kavramı kullanılmamıştır. Ama, "Doğu" denildiği zaman "Kürdistan" kastedildiği, "Doğu Halkı" denildiği zaman kürt halkının kastedildiği herkes tarafından bilinir durumdaydı.

DDKO, devrimci demokrat bir programa ve tüzüğe sahipti.

Programı Ne Diyordu?

1 – Emperyalizme ve onun başını çeken ABD'ye karşı olduğu sarıh bir biçimde dile getirilmiştir.

2 – Emperyalizmin işbirlikçisi T.C iktidarlarına, hükümetlerine ve onların Kürdistan'daki işbirlikçisi sınıf ve tabakalara (ağa, şeyh, bey, komprador burjuvaziye) karşı mücadele edileceği, emekçi halkımızın ve Kürt ulusunun ulusal demokratik ve ekonomik haklarını koruyacağını öngörmüştür.

3 – Dünyada ulusal kurtuluş mücadelesi veren ezilen halkların, emperyalist – kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketlerinin, sosyalist ülkelerin, demokrasi güçlerinin, Türk ve Türkiye'de ezilen diğer milliyetlerin dostlarımız olduğu belirtilerek, yerini devrimci – demokratik kampın yanında tayin etmiştir.

4 – Kürt ve türk halklarının ortak mücadele birliğinin sağlanmasına hizmet edeceğini ikirciksiz bir biçimde belirtmiştir. Bunun içinde, düşman güçlerin, sömürücü sınıf ve tabakaların halklarımız arasında yarattıkları güvensizliği ortadan kaldırmak için çalışacağını; yaratılan suni engellerin yok edilmesi için mücadele edeceğini, ajitasyon ve propaganda çalışmalarında temel alacağını tespit etmiştir. Bu tespitine uygun bir biçimde, tutumunu belirlemeye ve çalışmalarını sürdürmeye başlamıştır.

5 – Bütün ulusal kurtuluş hareketlerini olduğu gibi, Kürdistanın diğer parçalarındaki ulusal demokratik hareketi destekleyeceğini ve o günün somut koşullarında silahlı mücadelenin yürütüldüğü G. Kürdistan'daki silahlı ayaklanmanın içtenlikle desteklenmesini ve destekleneceğini açıklamıştır.

6 – Türkiye devrimci demokrat ve sol hareketinin saflarında varolan sosyal şovenizmin kırılması için, ideolojik, teorik, kültürel mücadele vereceğini,

7 – Kürt dili ve kültürü üzerindeki baskılara karşı somut mücadeleler geliştireceğini,

8 – Devlet güçlerinin baskılarına karşı demokratik mücadeleyi geliştireceğini,

9 – Kürt dili ve kültürünün geliştirilmesi için araştırmalar yapacağını; araştırma yapmak isteyenlere yardımcı olacağını,

10 – Bütün alanlar da, devrimci demokrat Kürdistanlı unsurları örgütlemeye çalışacağını,

11 – Kürt halkının ulusal kurtuluş mücadelesine öncülük etmek yeteneğinde olmadığını bilinciyle, Kürt halkının kurtuluş mücadelesine öncülük edecek *halk örgütlenmesinin ve giderek proleter sınıf örgütlenmesini oluşturacak, bilen ve bilinçli unsurları yetiştirmek için uğraşacağı yani bir öncü örgütlenmesi için vasıta olacağını*, belirtmiştir.

DDKO bu program çerçevesinde çalışmalarına başlamış. Devrimci demokrat karakterli bilim adamlarına konferanslar verdimiş. Örgüt bünyesinde eğitimin ilerletilmesi ve üyelerinin olgunlaştırılması için seminerlere hız vermiş. Her ayda bir bir bülten çıkarmaya çaba göstermiş, bu bültenlerini yoğun bir biçimde dağıtmış. Somut sosyal ve siyasal gelişmelerle ilgili olarak, kendi düşüncelerini bildiri, miting vb. gibi vasıtalarla kamuoyuna duyurmuştur.

Örgütlenmesinde demokratik bir işleyişe önem vermiştir. Farklı görüşlerin ve eğilimlerin örgüt içinde kalması için gerekli ortam ve şartlar hazırlanmıştır. Çalışmaların başında, bağımsız olarak kurulan DDKO'ların, ileriki dönemlerde merkezleştirilmesi yoluna gidileceği, örgütlenmenin hedefi olarak belirlenmiştir.

Bu program ve tüzükle çalışmaya başlayan DDKO'lar, Kürdistan sahasında ve emekçi halkımız üzerinde büyük bir etki yaptı. Bu etkinin sonucudur ki, Kürdistan'da birçok aydın ve emekçi çevre yoğun bir biçimde DDKO'ya destek vermeye başladılar. Bu gelişmenin diyalektik bir ürünü olarak, Kürdistanın bazı il ve ilçelerinde DDKO kuruluşları tamamlandı. Bazı il ve ilçelerde de kuruluş hazırlıklarına başlandı.

Bu gelişme, Türkiye genelindeki devrimci demokratik hareketin gösterdiği gelişmeye paralel ve ondan daha hızlı bir ivme kazanmasıyla, sömürgeci iktidar açısından büyük bir tehlike olarak kendisini dayattı. İşte o günden sonradır ki, devrimci demokrat hareketin ve örgütlerin bastırılması için planlar geliştirildi..

DDKO, aynı zamanda, Türkiye devrimci demokrat ve sol hareketinin saflarında tepki ile karışık bir olumlu etkileme yaptı. Bütün sol kümelenmeler, Kürdistan sorununu ele almak ve bu sorunu bilimsel bir biçimde çözümlmek için çabalara girmek zorunda da kaldılar.

DDKO'nun kuruluş gününden itibaren dikkat ettiği sorunlardan biri, Türkiye'deki tüm sol kümelenmeler ve devrimci yapılanmalarla iyi ilişkiler geliştirmek istemesi olmuştur. Ama pratik olarak, TİP ile DDKO'nun ilişkilerinin ilk başlarda iyi olduğu görülebilir bir durumdu. Bunun, DDKO'nun kurucularından birçoğunun TİP üyesi olmasından kaynaklandığını söyleyebiliriz. Ne yazık ki, zamanla bu ilişkiler olumsuzlaşmaya başladı ve aralarındaki eylem birliğinin şartları ortadan kalktı. Bu da örgüt içinde belirli gelişmelerin su yüzüne çıkmasını sağladı.

Bütün bu olumsuzluklara rağmen DDKO ve DDKO'nun etkiye alanı içinde olan TİP üyelerinin etkisiyle, 1970 yılında, TİP'in 4. Büyük Kongresinde Kürt sorununa ilişkin bir karar tasarısının benimsenmesi sağlanmıştır. Bu olay, egemenler ve onların iktidarı açısından bardağı taşıran son damla oldu..

Bütün bu gelişmelerin yanında, T — KDP saflarında da sol harekete kayış görüldü. Yeni bir "sol parti"nin kuruluş süreci yaşandı.

Bilindiği gibi, Türkiye ve Kürdistan'da devrimci hareketin yükselmekte ve genişlemekte olmasının sonucu olarak, 12 Mart 1971'de, türk ordusu bir darbe gerçekleştirdi.

Bu darbenin akabinde, TİP'in 4. Büyük Kongresinde Kürt sorununda alınmış olan karar gerekçe gösterilerek, anayasa mahkemesi tarafından, TİP kapatıldı. TİP yöneticileri, anayasa mahkemesi safhasında ve sıkıyönetim mahkemelerindeki yargılanmaları sırasında, 4. Büyük Kongrenin almış olduğu kararı savunamadılar, sorunu sağından ve solundan yontarak, sömürgeci güçlerin istediği hizaya getirdiler.

Bu, devrimci — demokrat saflarda ve halklarımız arasında zaten varolan güvensizliğin derinleşmesini sağladı, egemen iktidar elitinin hedefine varmada basamak oluşturma tehlikesini oluşturdu. TİP'in bu tutumu, 1974'lerden sonraki yeni kuruluş döneminde de devam etti. Ama yeni kuruluş döneminde TİP, Kürdistan'da kitle tabanı bulamadı, bütün uğraşlarına rağmen taban da oluşturamadı. Ancak ve ancak birkaç aydın partide yer aldılar. Bunlar da kısa sürede dışlanma tehlikesini yaşadılar.

1971 de askerler yönetimi ele geçirdikleri zaman, üç önemli hedeflerinin olduğunu açıklamışlardı. Bu hedeflerden biri, Türkiye ve Kürdistan'da komünist ve "bölücü hareketi" bastırmaktı. Belirledikleri bu hedefe varmaları içinde programlar yaptılar, eylemler geliştirdiler. Bütün demokratik kitle örgütlerini, köylü birliklerini, öğretmen derneklerini (TÖS, İLK — SEN) ve meslek birliklerini kapattılar. Yöneticilerini tutukladılar.

12 MART faşizminin hücumuna uğrayan örgütlerden biri de, DDKO oldu. Zaten 12 Mart'dan önce DDKO'nun tasfiye edilmesi, kapatılması ve çalışmalarının engellenmesi için baskılar ve tutuklamalara gidilmişti. 1970 yılının ortalarından sonra Ankara ve İstanbul DDKO'nun kurucu ve yöneticileri tutuklanmıştı. Tutuklanan bu kurucu ve yöneticilerin davaları, 12 Mart sonrasında merkezileştirilen DDKO davası içinde görülerek, yüksek cezalara çarptırıldılar. Kurucu ve yöneticileri ile birlikte tespit edilebilen üye, taraftar ve sempatanlarda

tutuklanarak yüksek cezalara çarptırıldılar.

Bunun içindir ki, 12 art sonrasında Türkiye genelinde olduğu gibi, Kürdistan'da da devrimci hareket büyük bir darbe yedi, birçok diğer devrimci demokrat örgütsel varlıklar gibi, Kürdistan sol hareketinin yasal planda somutlaştığı DDKO kapatılmış oldu. Bu aşamadan sonra, Kürdistan Sol Hareketinin şekillenmesi, mücadelesi başka bir düzeyde, sıkı olmayan örgütsel yapılanmalarda devam etti. Bu çalışmalar ülkede tutuklevlerinde yoğunlaşırken; ülke dışında da, Kürdistanı terketmek zorunda kalan sol unsurlar tarafından sürdürülüyordu. Bu dönem aynı zamanda yoğun bir iç mücadele, sömürgeci mahkemelerde direnip direnmemeye merkezinde yoğunlaşarak, birçok ideolojik, teorik ve örgütsel sorunların tartışma gündemine geldiği bir dönem oldu. Kürt solcuları arasında, Kürdistan'da bağımsız bir sol örgütün yaratılıp yaratılmaması meselesi büyük bir tartışmaya, suçlamalara ve çatışmalara yol açtı.

Özellikle Kürdistan'da bağımsız bir sol hareketin yaratılmasını ve örgütlenmenin gerçekleştirilmesini isteyenler, çalışmalarını yoğunlaştırdılar. Çeşitli toplumsal kesimler de örgütlenmenin gerçekleştirilmesi için siyasal çalışma ve ilişkilere önem vermeye başladılar. Kürdistan'da bağımsız bir sol hareketin ve örgütlenmenin gelişmesinden yana olmayanlar, Türk soluna bel bağlama durumunda olduklarından, Türk sol güçlerinin (özellikle de reformist güçlerin) çalışmalarıyla uyum sağlama ona tabi olma bekleşi içindeydiler.

İçerdeki bu çatışma ve çelişmelere paralel olarak, ülke dışındada yoğun bir mücadele sürmekteydi. Ama dışarıda gelişen mücadele ve eğilimler, Kürdistan'da bağımsız bir sol hareketin ve örgütlenmenin yaratılmasından yana gelişme kaydetmekteydi. Bu gelişim çizgisi, daha sonraki evrelerde daha belirgin bir hale geldi.

Bu iç mücadele, örgütsüz uğraş ve belirsizlikler, 1974'lerin sonlarına kadar devam etti.

1974'ler sonrası şekillenme ve gelişmeyi, gelecek sayımızda ele alacağız.

ALA RIZGARI BİRLİĞİ İÇİN BİR GİRİŞİM

Kürdistan'da sosyalist ve yurtsever hareket, tabir caizse dünyaya ayak bastığı günden itibaren bölünmüş ve dağınık bir durumdaydı. 12 Eylül sonrasında, bu dağınıklık ve bölünmüşlük süreci daha da derinleşti. Bizim hareketimiz Ala Rızgari de bu bölünmüşlük ve dağınıklık sürecinin bir ögesini oluşturmaktaydı. 12 Eylül sonrasında da bu konuda payına düşeni fazlasıyla aldı.

Dün olduğu gibi, günümüzde de sosyalist ve yurtsever hareketimizin birlik problemi çözülmemiş bir sorun olarak orta yerde durmaktadır. Ama bu problemin çözümü konusunda, birçok siyasal eğilim ve kadro ciddi arayışlar içindedirler. Bu sorunlara ilişkin olarak, şu veya bu dönemde, şu veya bu boyutta belirli

adımların atılması olmasında sevindirici bir durumdur. Bunların hepsi, sosyalist ve yurtsever hareketimizin birlik probleminin çözülmesi için yeterli olmazsa bile, önemli birimler oluşturduğundan şüphe yoktur. Sosyalist eğilim ve kadrolardan beklenen o dur ki, bu problemin çözümünde daha duyarlı davranarak, daha etkili, çözümleyici çabaların içine girmeleridir.

Genel birlik probleminin çözümü sorununun yanında, tek tek geçmişten gelen örgütsel öğelerin de kendi içlerinde birlik diye bir sorunları, hep olagelmıştır. Bu özellikle de, bizim AR platformumuzda daha rahat görülebilir bir durumdur. Bu konudaki çabalarımız hep olmuştur.

Ama denilebilir ki, bu konuda da kesin bir sonuca varılmış değildir.

Son dönemler de, dört eski yol arkadaşımız, Ala Rızgari'nin birliği konusunda bir girişimde bulundular. Bütün eski ve yeni AR'cilere yazılı çağrılar yapıldı. Bu yazılı çağrılarında, çağrı yapılan her arkadaşın yanıtını istiyorlar. Selim Keya arkadaşımızda çağrıyı yanıtladı. O yanıtı yayınlamayı, sorun açısından yarar görüyoruz. Çağrıcı arkadaşlarında görüşlerini yayınlamayı düşünüyoruz. Fakat çağrıcı arkadaşlar, yazdıkları yazı da, çağrının kamuoyuna yönelik olmadığını belirtiyorlar. Böyle olunca da yayınlamak, devrimci bu-
sın ilkelerine uygun düşmez.

Yekitiya Sosyalist

ARKADAŞLAR,

"Konferans Komitesi" imzalı, "AR Yeniden Birlik Konferansına Çağrı" ve "Değerli Arkadaş" başlıklı yazılarınız günü elimize geçti. O tarihte, işlemden dolayı, bulunduğum şehirden ayrılmak zorunda kaldığım için, cevabınızı geciktirdim. Beni bağışlaya çağınızı umut ediyorum.

Yazılarınız çıkmadan önce, benimle bir görüşme yapmıştınız. O görüşmemizde, sizler görüşlerinizi açtınız, ben de bazı sorular sorarak, sorunun belirli bir açılıma gelmesini yaratmaya çalışmıştık. Denilebilir ki, o görüşmemizde bazı belirsizlikler giderilmemekle birlikte, olumlu bir görüşme olmuştu.

O görüşmemizden sonra, önerinizi ciddiye alarak, sorunu, arkadaşlarımız arasında tartışmaya açtık. Örgütlenme Komitemiz üyeleri, sonucun, yapılacak tartışmalardan sonra bir belirlilik kazanacağını tespit ederek, ya-

pacağınız toplantının "uygun bir çerçeve ve metodla" olması koşuluyla, katılımın yararlı ve gerekli olacağı doğrultusunda. Örgütlenme Komitemiz bu görüşlerini yazılı hale getirerek, tüm arkadaşlarımızın tartışmasına açtı. Yazılı belgeleriniz elimize geçtiği zaman, arkadaşlarımız arasında açılan tartışma ve görüş alış veriş sonuçlanma aşamasına gelmişti.

Arkadaşlarımızın tartışmaları sonucunda belirlenen görüşler genel hatlarıyla şöyledir: Toplantı yapmak isteyen arkadaşlarla (sizlerle), YSK bünyesinde yer alan arkadaşların ezi- ci çoğunluğu AR sürecinden gelen insanlarız. 1980'lerden sonra AR bünyesinde yoğunlaşma ve yığınla gelişmeler oldu. Sebep ne olursa olsun, birçok yol arkadaşımız, sistemli ve il- keli bir biçimde bu sorunların tartışıl- masında taraf olamadılar ya da taraf olmadılar. Bunun için bu sorunların planlı ve genel bir biçimde tartışılma- sı, hep büyük isteğimiz olmuştur. Ay-

rıca, AR sürecinden gelen yurtsever devrimcilerin varolan problemlerini çözümlemeleri için çaba göstermeleri kadar olumlu bir şey olmayacağı gibi, büyük çaba gösterilmesi de bir gereklilik olarak orta yerde durmaktadır. Hatta AR sürecinden gelmeyen bir grup arkadaşta olmazsa, Kürdistan ulusal demokratik hareketinin problemlerini tartışmak, tartıştırmak isteyen her Kürt yurtseverini ya da Kürt yurtsever gurubunu ciddiye almak gerekir, sorunda taraf olmak, konumlanmak gerekir.

Bu anlayışımızın hayata geçirilmesi için genel geçerli, demokratik bir çerçevenin ve meşru metodların tayin edilmesi de o kadar bir zorunluluk. Tayin edilen anlayış ve metod: 1- Döneme uygun bir olgunluk ve uygunlukta olması gerekir. Değiştirici ve dönüştürücü olmalıdır. Geçmişin he- saplaşmasında, bilimsel sosyalizmin, en genel ifadesiyle bilimin kurallarını egemen kılabilmelidir. 2- Sorunun

ya da sorunların çözümüne hizmet etmeli, yeni kilitlenmelere sebep olmamalı, çelişkileri derinleştirici değil, radikal tarzda ortadan kaldırmalı. 3— Meşru ve demokratikliği kadar, reallığı hesap eden ve ona dayanan sentezleri içermelidir. 4— Başkalarının hak ve özgürlüklerini çiğneyici olmamalı; başkalarının hak ve özgürlüklerini gözetici olmalı ve bu anlamıyla, hangi eğilimin güdücülüğünde olursa olsun, dayatıcı olmamalıdır.

Bu görüşlerimizin ışığında yazılarınızı inceledim. Vardığım sonuçlar ve ona bağlı olarak ürettiğim öneri (ler) genel hatlarıyla aşağıdadır.

Yazınız da, içinden geldiğimiz sürece ve sürecin sorunlarına ilişkin olarak belirli görüşler üretilmiş. Bu görüşlerin kritiğine bu yazımda girmek istemiyorum. Ama önümüzdeki günlerde, uygun momentlerde ve uygun biçimler altında tartışmaya getirilen sorunların değerlendirilmesine katılmaya çalışacağım/çalışacağız.

Bir önemli mesele: Yazınızda ülkedeki eski yol arkadaşlarımızla ilgili bir yaklaşımın olmaması büyük bir eksiklik. Bilemiyorum bu kadar önemli ve hayati bir sorunu nasıl değerlendirme dışı tutabildiniz?

....Kişiden oluşan arkadaş gurubu, yazıda da açıkça belirtildiği gibi kendilerini "Konferans Komitesi" olarak tanıma kavuşturmuşlar. Bu tanıma göre, bir siyasal yapılanma, örgüt olarak hareket etmeleri sözkonusu. Yine yazıya göre, bu siyasal örgütte, AR'dir. Dolayısıyla ... unsurdan oluşan arkadaş gurubu, kendilerini AR'nin temsilcileri olarak görüyorlar. Böyle olunca da, bu siyasal örgütün konferansını yapmaya karar vermişler! Beni ve eski yol arkadaşlarımızı da konferansa katılmaya çağırıyorlar.

Yaptığınız iş'de amaçlanan şeyin, AR'nin sorunlarını çözümlemek ve bu çözümleme temelinde yeni birlik oluşturmak olduğunu anlamıştım. Böyle olunca, bu amaca uygun bir biçimde bir yetkililikte kendinizi tanıma kavuşturmanız gerekir. Oysa siz böyle yapmamışsınız. Takdir edersiniz ki, bir

örgüte sahip değilsiniz. AR'nin temsilcileri olmadığınız da bilinmekte. Belirli bir çerçevede anlaşmaya varan siz arkadaş, belirli şartlarda ve belirli nedenlerle AR'den ayrılan arkadaşlarınsınız. Şu veya bu nedenle, şu yada bu dönemde ayrıldığınız günden sonra AR ile örgütsel ilişkiniz kesilmişti. Siz de böyle istemiştiniz. O günden sonraki siyasal pratiğinizde bu çizgi üzerinde geliştirdi. Öyleyse kendinizi AR'nin temsilcisi görmeniz doğru olmaz, ayrıca tespit ettiğiniz amaca da hizmet etmez.

Bilindiği gibi, günümüzde AR'yi la-yıkıyla olmazsa da temsil eden bir arkadaş gurubu var. Kendinizi AR'nin temsilcisi görmeniz, onları otomatikman dışlamış oldu. Diyeceksiniz ki, böyle davranmazsaydık da. o arkadaşlar karşı tutum belirleyeceklerdi. Kesin olmamakla birlikte, doğru da olabilir. Ama o zaman durum kesinlikle bir farklılık gösterecekti. ... Arkadaştan ikisi bir dönem önce kayıtsız—şartsız bir biçimde bugünkü AR yapılanmasına üye olmakla, bir hukuki meşruiyeti kabullenmişler. Bir zaman sonra, hangi nedene bağlı olarak ayrılmış olurlarsa olsunlar, kabul ettikleri hukuki meşruiyet sorununu ortadan kaldıramazlar. Biz YSK olarak, ben kişisel olarak, AR'yi yöneten gurubu, ayrıldığımız zaman üst organ da çoğunluğu teşkil ettiklerinden hukuki temsilci olarak kabul ettik. Bunu kabul etmemiz de iki önemli neden vardı. **Birinci neden**, demokratik bir geleneği yaratmak ve bu geleneğin olmamasından dolayı Kürdistan örgütlerinde ortaya çıkan ayrılıklar sonrası anlamsız kavgaya ve çatışmaya son vermek, kısır döngüyü engellemek içinde. **İkinci neden**, arkadaşlarla varolan sorunlarımızın çözümü için ortamı hazırlamak.. Sizin çağrınıza olumlu yanıt vermem, bu prensipsel tutumumuzla çelişme yaratır. Bunun da sadece AR boyutunda değil, genel olarak ulusal demokratik hareket boyutunda da anlayış değişikliğine gelmemi gerekli kılar. Bunun yararlı olmayacağını bildiğim gibi, zararlı olacağı düşüncesindeyim.

Tayin ettiğiniz çerçeve, değiştirme ve dönüştürme eylemi için gerekli olan diyalogları engelleyici, sorunları artırıcı ve gereksiz tartışmalara yol açıcı niteliktedir. Realitenizi de ifade etmiyor. Farkına varmanızda, başkalarının hak ve özgürlükleri alanına müdahalenizi getirmektedir. Bu sadece AR'yi temsil eden arkadaşlar ve bizimle ilgili değil, tüm AR potansiyeli ile de ilgilidir.

Ayrıca, arkadaştan biri de, benimle yaptığı görüşme de, sizin tayin ettiğiniz çerçeve ve metodu benimsemediğini dile getirdi. Bu da başlı başına bir sorun. Hazırlığınız evresindeki bir eksikliği daha ortaya çıkarması anlamında önemlidir. Sorunun önemli olduğu tartışmasıdır. Bundan dolayı da, her sorun üzerinde ciddiyetle durmak, ince eleyip sık dokumak gerekmektedir.

Bunun yanında, Tarihli "AR Merkez Komitesi" imzalı yazıda, "....Avrupa'nın bazı ülkelerinde imzasız ve tarihsiz bir yazı"nın dağıtıldığı söyleniyor. Bunun da neyi ifade ettiğini, doğrusu anlamak zor. Öyleyse, ortada açıklığa aykırı bir durum mu var?

Bu görüşlerime bağlı önerilerim:

1— Sizler anlayışınızı ve tayin ettiğiniz metodu gözden geçirip değiştirmelisiniz. Bu değişiklik, yeni bir yazı ile, ilk yazınızı gönderdiğiniz tüm arkadaşlara bildirilmelidir. Yeni çağrınızı kendiniz adına yapmalısınız. Bu konuda dayatıcılığın ötesinde, toleranslı davranmalısınız.

2— Ya da AR sürecinin doğru analizi temelinde, bütün eğilimleri ve AR potansiyelini temsil edebilecek, herkesin hak ve özgürlüklerini güvenceye bağlayacak, AR potansiyelinin asgari düzeyde "ezici çoğunluğunu" bünyesinde toparlayabilecek bir platformun oluşturulması için çaba göstermelisiniz.

Her iki alternatif önerime bağlı olarak, anlayış ve metodunuzu değiştirmeniz halinde, oluşturulacak platform(lara) ilişkin kapsamlı önerilerimi sunmaya hazırım.

AİLEDE SOSYALİST EĞİTİM

BEDİN TAŞ

Hemen hemen her ailede, anababa ve çocuklar arasındaki görüş ayrılığın-
dan, iş bölümü, eğitim v.b gibi konular-
dan dolayı çıkmaza girildiğini sık sık
yaşıyoruz. Umarım bu kısa yazımla
ebeveyn – çocuk ilişkilerinin ahenkli
yürütmesi sorununa az da olsa, bir ışık
tutmuş olurum.

Sanırım her anababanın, çocukları-
nı yarına iyi, kişilikli ve insansever ola-
rak yetiştirme arzusu vardır. Bunu
başarabilmenin en önemli öğelerim-
den birisi; eğitimin yönünün ve nasıl
bir insan tipi yetiştirmek istendiğinin
mütaalasını çok iyi yaparak uygulamaya
koymaktır. Ayrıca bunun başarıl-
ması için önce kendimizin minimum
(en düşük) oranda da olsa sosyalist
eğitim pedagojisini öğrenmemiz şart-
tır.

Kapitalist bir toplumda, çocukları-
mızı sosyalist düşünce ve davranış bi-
çimiyle eğitmek mümkün müdür?
Düşünceme göre cevap, zor, ama
evettir. Zorluğun kaynağı da doğaldır
ki, ebeveynlerin eğitimi sosyalistçe ol-
sada, küçük insanların yani çocukların
burjuva eğitiminden, okuldan,
T.V'den ve toplumdaki hastu tutum –
davranıştan etkilenmeleridir. Başka

bir deyişle, evdeki şefkat, sıcaklık ve
kollektivizm dışarıda yaşanan kapita-
list yaşam biçimiyle – anlayışıyla çeli-
şkilidir. Zorlukta buradan
kaynaklanmaktadır.

Tüm çocuklu ebeveynlerin kafasını
yoran (umarım) sorulardan bazıları:

Çocuklar büyük anababanın etki-
sinde mi kalır? Çocuğa yumuşak
mı, sert mi, ılımlı mı davranmalıyım?
Dayanışmacı mı, yoksa egoist mi ola-
cak?, v.b. gibi sorulardır. Eğer aile-
nin, büyük anababa dahil, eğitim
anlayışında çelişki yoksa yarının yeti-
şkin insanları istedikleri gibi veya ona
uygun olur, istisnalar dışında.

Torunlara verilecek insancıl duy-
gular, onların sağlıklı gelişmesinde ol-
sun, bu duyguların diğer insanlara
taşınmasında, paylaşılmasında olsun,
önemi küçümsenmeyecek değerde-
dir. Sağlıklı işleyen bir aile ilişkisi şö-
le olmadır: Yetişkinlerin çocuklara
olan sorumluluk ve onlardan bekle-
dikleritalepler. Çocukların yetişkin-
lerden beklediği talepler ve onlara
karşı yapmaları gerekli görevler. Yani
aşağıdan yukarıya, yukarıdan aşağıya
iki tarafın da hak ve istekleri var-
dır. Ailede bu ahenkli yaşam sağlan-

mıssa, eğitimin mantığında kuşku yok
demektir.

Artur Petrowski şöyle diyor: "Eğer,
ailedeki küçükler, yetişkinlerin ilgi ve
haklarını görmezse, büyük bir ihtima-
lle, yetişkinler onlara öyle davranmıştır.
O da onlara ve topluma aynı şekilde
davranacaktır." (s.12)

Yetiştirdiğimiz insanların yaşamla-
rında, en azından önemli kararlarda,
sosyalist prensiplerle ahenkli kararlar
vermelerini istiyorsak, onlara örnek
insan tipleri olabilmeliyiz.

Ailevi çelişkiyle ilgili günlük
yaşamda şöyle bir örnek: "Şimdi 12
yaşındaki kızın annesine ne yaptığını
hatırlayamıyorum. Fakat olay kızının
onun sevincini kursağında bırakması-
ydı. Annesi için önemli olan bir günü o
vurdumduymazlıkla geçiştirmişti, hem
de annesinin bütün ricalarına rağmen.
Aradan bir ay geçiyor. Annesinin iki si-
name bileti ile eve geldiğini gören kız
buna çok seviniyor. Sinemanın kapı-
sında annesi bileti başkasına veriyor
ve eve geri dönüyorlar. O zaman kız
şöyle diyor, 'herşeyi şimdi anlıyorum...,
ben sana karşı çok olumsuz davranmış-
tım.' Rızikolu bir deney mi? Doğru,
ama bu somut olayda pedagojik bir

yanlışlık yoktur, özellikle zaman ayarlanması açısından." (s.13)

Eğitim basit bir iş değildir. Örneğin, bir çocuk için doğru olabilen bir eğitim yöntemi, diğer bir çocuk için yanlış olabilir. Çünkü kişinin kendine özgü (individue) değişikliği vardır. Başka deyişle, eğitimde şablonculuk başarısızlıkla sonuçlanır.

Diyelim ki ailenin ilk çocuğu istedikleri anlamda biri oldu. Bu sevinçle ikinci çocuğada aynı yöntemi uygulamıyor, ama sonucu üzücü oluyor. Sorumsuz, egoist bir kişiliği olabiliyor. Neden mi? Çünkü öğretmenler değişen ailevi koşulları, onun kendine özgü yapısını veya kendilerinin yöntem — amaçta aynı davranıp davranmadıklarını v.b. gibi konuları analize etmemişlerdir. *"Muhtemelen, eğitimde şabloncu usul en tehlikeli usüldür."* (s.14)

"Ailenin dünyası bir bütün (tam) görünüşüne rağmen, yaşadığı toplumun ve büyük dünyanın en küçük bir parçası olmaya devam ediyor. Evrenin en küçük dünyası olan aileye tabii kanunlar aynı şekilde gelişkin, sosyalist toplumu da etkiler" (s.16). Anababa çocuklarına, onları anlamalarını öğretmeli, ama kendilerinin de onları anlamaları gereklidir. Çünkü büyükler ve küçüklerin dünyayı kavrayışları çok değişiktir, temel entereseleri birbirinden uzaktır. Burada sosyalist ve kapitalist psikologların birleştiği bir nokta var: İyi bir eğitimci kendi çocukluğunu hatırlayandır. Böyle olduğu zaman, kendisinin o yaştaki arzu, istek ve düşüncelerinin neler olduğunu bilir, buradan yola çıkarak kendi çocuklarını daha iyi anlama olanaklarını elde eder. Bir anlamda hafızanın tazelenmesi olayıdır. Ama yazık ki, bizim gibi geri bırakılmış ve kültürel gerilik içinde olan ve bilimsel ciddi birikimlerden yoksun olan toplumlardan, insanın geçmişini hatırlaması, özellikle de kendinden sonraki gelişmelere anahtar olabilecek bir nitelikte hatırlaması olanaksızdır.

Basit olmamasına rağmen, çocuklarımızın sevinç ve gözyaşlarına ortak olup, sorunlarının çözümünde doğru kararlar vermek istiyorsak, kendimizi onların durumunda düşünerek, onları ve dünyalarını anlamaya çalışmalıyız.

Diktatörce mi Yoksa Sınırsız Serbestlikle mi Çocuğu Eğitmeli

Sanırım "dayak cennetten çıkmış" anlayışla soruna başlamak yerinde olur. Bu kaba kuvvetin kaçınılmaz ve uygulanmadığı takdirde çocukların kötü insanlar olacağı anlayışının bir propagandasıdır. Hayat hem yumuşak ve hem de sert eğitim biçimlerinin sonucunun fiyasko ile bittiğini her zaman göstermektedir.

Sosyalist ahlaklı ve insan olabilmenin temel taşlarını kendinde taşıyan bir insan tipinin yaratılması için çaba harcamak gerekmektedir. Ebeveynlerin amaçlarına ulaşabilmelerindeki en etkin yol, uygun teorik — pratik ve şefkatli olmaktır. Düşünceme göre, bu üç olgunun yerini tutacak hiçbir şey yoktur. Ne gaddarca (despotça) ne de şımarıkça verilen bir eğitim, istenilen amaca ulaştırmaz. Sevgisiz yetiştirilen çocuklara aşırı miktarda oyuncaklar almak, sevgiye yedek parça olamaz. Bu uygulamanın (Avrupa'da istisna değildir) acı meyvelerini toplayınca şaşmamak gerek. Aynı kitapta Makarenko komünist eğitim teorisini şöyle açıklıyor: *"İstekler, saygı ve büyük güvenle elele orantılı yürütülmeli. Bu diktatörce eğitime karşı en ikna edici bir usüldür."* (s.27)

Despotizmin yukardan aşağıya, veya aşağıdan yukarıya olsun yanlışlığı açıktır. Prensip olarak gaddarca veya şımarıkça yetişen çocuklar aynı tipler olur. İki anlamda da bu insanlar alternatifler üretmedikleri gibi özlerini (individium) geliştiremezler.

"İstenilen amaca ulaşmada akıllı ve kabiliyetli davranarak — çocuklarımızın ne inatçı, ne şımarık ve ne de talimatçı olmalarını arzulamıyorsak — kızlarımızı ve oğullarımızı birer arkadaş olarak kabullenip, birlikte yüarı-meliyiz." (s.37).

Birliktenlik (Kollektivizm)

Başarılı bir eğitimin temel prensibi, ailede birliktenlik ve kollektivizmdir. Sosyalist — psikolojik analiz ve pratik yaşamdaki örneklerde bir insan veya gurup en sağlıklı gelişmeyi kollektiv eğitimle gerçekleştirebiliyor. Tabi ki bu, kapitalist düşüncede olan, bu konuda uzmanlaşmış olan çevrelerin savundukları; **"Sosyalizm insanla-**

rın öz (individue) gelişimini bloke ediyor" savını çürütüyor. Ailede birliktenlik işleyişi başarılmışsa, orada kişicilik ve egoizmin hayat bulması mümkün olmaz. Dayanışmacı, şefkatli insanları yetiştirmek isteyen bir ebeveyn şuna dikkat etmeli; çocuklar iyi ve kötü günleri beraber yaşamalı, gülmek ve ağlamak çocuklardan saklanmamalı, hayat olduğu yaşanmalı. Ailedeki bir hastalık, örneğin bir kaza küçüklerin korkmasına meydan vermeyecek şekilde kendilerine anlatılmalı. Tersine sevinçli günlerde, onlarla candan paylaşılmalıdır.

Mümkün merteye çocuklarımızı bakıcı değil, katkıcı olmaya özendir-meliyiz. Batıda felaket haline gelen ve belki de birçoklarımıza da cazip görünen sözümona "özgür eğitimin" acı sonuçlarını önce anababalar ve sonrada tüm toplum yaşıyor.

Özellikle yeniden belirtmek istiyorum ki, acı ve sevinç, gülmek ve ağlamak hayatın birer parçalarıdır. Birini rededip diğerini yaşamak doğaya aykırıdır. Ayrıca fazlasıyla sakıncalıdır. Nasıl ki hayaller ve umutlar hayatın bir parçası ise, önce ileri sürdüklerimizde bunlar gibidirler.

Ailede her ferd görev ve sorumluluğunu yerine getirebiliyorsa, hak ve istekler karşılıklı pratikte ediliyorsa işlev doğru ve kollektivdir.

"Kanaatimce çocuğun ve yetişkin insanın özgürlüklerinin korunması, hak ve sorumluluklarının bilinçlice gözetilmesiyle sağlanır." (s.72)

"Eğer bana otoriter eğitim mi, anti — otoriter eğitim mi sorusu yöneltilirse, ikiside kötüdür derim. Ama bunlardanda kötüsü, tutarsız (inkonsequent) olan eğitim biçimidir." (s.73)

Okuyucularımın eksikliklerimin tamamlanmasına yardımcı olacaklarını umarım. Ve yine umudum odur ki, bu kısa yazımla ebeveyn — çocuklar arasındaki ilişkilerin giderilmesine az da olsa ışık tutmuş olabildim.

Tırnak içinde verdiğim sayfalar, Sovyet araştırmacı, Artur PETROWSKI'nin "Wie Sich Eltern Und Kinder Verstehen" (Ebeveyn ve çocuklar birbirini nasıl anlar?) kitabının almancasından çevrilerek verilmiştir.

İSTANBUL'DA BİR GEZİ VE KÜRDİSTANLILARIN DAYANIŞMASI

BOTAN XARPÛTÎ

Sizlere önemli bir etkinlikten bahsetmek istiyorum. Söz konusu etkinlik, Kurdistanli dört yurtsever gücün ortak çabasıyla organize edildi. 4 Haziran günü bin kişi civarında yurtsever Kurdistanli kitle coşkulu bir gün yaşadı.

Ülkemiz kürdistanın çeşitli bölgelerinden ve çeşitli nedenlerle İstanbul metropolüne geçici ve yerleşik olarak gelmek zorunda kalmış işçi, öğrenci ve çeşitli meslek guruplarından yurtsever ve ailelerinden oluşan kalabalık gurup şehrin dışında kırsal bir bölgede bir araya getirilip sıcak bir ortamda kaynaşma sağlandı. Daha önceki yıllarda da buna benzer fakat biraz daha dar kapsamlı geziler düzenlendiğinden dolayı üç yıl önce İstanbul da okuyan kürdistanlı bir gurup devrimci öğrencinin başlatmış oldukları bu olay geleneksel bir hale getirilerek, devrimci öğrencilerin dayanışmasını aşarak kitlesel bir boyut kazandı.

Önceden tespit edilen yer ve saat de bir araya gelen insanlar otobüslerde hep birlikte kürtçe – türkçe söylenen halk türkölürü, okunan şiirler, anlatılan neşeli fıkralarla kısa sürede kaynaşmış bir biçimde gezi alanına gellindi. Bu arada İstanbulun beton yığınlarından, kirli havasından ve yoğun trafiğinden uzak doğa ile başbaşa kalabilmenin sevinci ile terk etmek zorunda bırakıldıkları ülkelerinin bozulmamış doğasına duydukları özlemle neşeli bir biçimde guruplar oluşturdular. Kısa bir sürede daha büyük bir kaynaşma sağlanıp, ortak paydalar bulundu ve çok geniş bir halkada govend tutuldu. Ve işte bu govendin çağrısı şöyleydi:

Govende hay govendê

Tu were were govendê .

Ve bir coşku dalgası halinde onlarca insanın oluşturduğu içiçe geçmiş

halkalardan oluşan ahenkli figürlerin insana verdiği estetik ve duygusal haz. Giderek oluşan duygu bütünlüğü beraberinde ortak sohbet konuları, paylaşmayı ve kalıcı dostlukları getirdi. Daha önce hiç karşılaşmamış ve tanışma olanağı bulamamış insanlar, yıllardır birbirilerini tanıyormuş gibi dostane ve sıcak bir hava yarattılar. Orada paylaşılan yalnızca mekan değil; bütün bir yaşam gibi, gelmiş oldukları yerler, terk etmek zorunda kaldıkları ülkeleri, karşılaştıkları baskılar, yaşam koşullarının güçlüğü, yaptıkları işler, çocuklarının durumları, çevreleri ile ilişkileri ve en önemlisi, ülkemizin geleceği, ülkemizde sürmekte olan sömürgeci baskılar, insanlık dışı uygulamalar ile buna karşı Kurdistan Devrimci Hareketinin takınması gereken tavır ve ulusal demokratik mücadele de birliğin önemi gibi temel konular, halktan insanların konuştukları can alıcı noktalar.

Öte yandan dört devrimci – yurtsever gücün kadrolarının ve kitlelerinin böylesine sıcak bir ortam yaratmış olmasının kitlelere vermiş olduğu güven küçümsenmeyecek bir gelişmedir. Ortaklaşa hazırlanan konuşma metninde: birlik sorununun vurgulanması, bunun Kuzey Kurdistan'daki somut örneği TEVGER oluşumunun olumlu bir adım olduğu halde yetersizliğinin belirtilerek, daha da güçlendirilmesinin hayati bir öneme haiz olduğu belgesinin yükseltilmesi, kitleye somut bir birliktelikle güven aşıladı.

Temennimiz odur ki, tek tek tüm yurtsever güçlerin ve TEVGER'in kollektiv örgütlenilmesi çalışmalarının ete – kemiğe kavuşturulması önümüzde dayatan bir görevdir, bunu yüklenebileceğizdir. Ülkemizdeki çalışmaların önemi bir an olsun akıldan

ve belleklerimizden çıkarılmadan, enerjimizi tümünden bu noktaya kaydırmak ve ona göre tedbirler almak; adımlar atmak zorundayız. TEVGER'in hayat bulabilmesi yine ülkedeki siyasal atılımlara ve örgütsel çalışmalara bağlıdır. Bunun bilinci ve fedakarlığı ile yolumuza devam ettiğimiz zaman istenen düzeyi ve varılması gereken yere varmak kaçınılmaz olacaktır.

Bu aktardıklarımın sonra, yenden gezi ortamımıza gelmekte yarar var.

Görevli sunucu arkadaşımız, mikrofona alarak kitlenin toparlanmasını sağladı. Kısaca "hoş geldiniz" diyerek EY REQÎP marşıyla açılış yapıldı. Ulusal marşımızın bütün kitle tarafından ayakta ve büyük bir saygıyla dinlenilmiş olması, gezimize daha da bir anlam kattı. Hemen akabinde dünya ve ülkemiz devrim şehitleri için yapılan bir dakikalık saygı duruşu ile devam eden program, türküler, marşlar, şiirler ve çeşitli halk oyunları ile sürdü.

Bu arada daha önceden hazırlanmış olan kürtçe ve türkçe metinler okundu. Bremen'de düzenlenen

ürdistanda İnsan Hakları Konferansı bildirisi okundu. ..Böylece akşama kadar süren oldukça neşeli saatler yaşandı. Tüm eksik ve aksaklıklarına rağmen kitlenin büyük beğenisini kazanan organizasyon, gelecek yıllarda daha düzenli, daha sistemli ve eksiksiz bir gezi yapabileceğimiz inancına vardı...

Basit gibi görünen bir olay kanımca kalıcı ve sağlam dostlukların başlangıcına aracı oldu, varolanları da daha da sağlamlaştırdı..

PARÇALI BİR SÖMÜRGE OLAN KÜRDİSTAN

Bir zaman önce, Kürdistanlı bazı yurtsever güçler tarafından ortakça bir gezi tertiplendi. Bu gezi metropol İstanbul'da gerçekleştirildi. Geziye bine yakın Kürt katıldı. Geziye katılanların bileşimini; işçiler, öğrenciler, aileler, kadınlar ve çocuklar oluşturdu. Bu gezide yemekler yenildi, şiirler okundu, türküler söylendi,

halaylar tutuldu, karşılıklı bireysel ve gurupsal söyleşiler yapıldı, Kürt milli marşı okundu, dünya ve kürdistan devrim şehitleri için saygı duruşunda duruldu. En önemlisi de,geziyi ortakça düzenleyen Kürdistanlı yurtsever güçlerin ortakça hazırladıkları; günümüzün dünya,türkiye ve ülkemizdeki geli-

şmelere yaklaşımlar getiren kürtçe ve türkçe konuşma yapıldı.

Bu konuşma metninin türkçesini yayınlamayı, birkaç Kürdistanlı yurtsever gücün ortak yaklaşımlarını ortaya koyması bakımından, yararlı görüyoruz.

Yekitiya Sosyalist

İLERİCİLER, YURTSEVERLER!

Ulusal kurtuluş, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin onurlu insanları..

12 Eylül faşizmi Türkiye ve Kürdistan'da devrimci düşünce ve eyleme tüm kapıları kapamaya çalıştı. Bu çağdışı rejim, doğal olarak amaçlarına ulaşamadı; ama ülkelerimizin 9 yıldır yaşadığı bu ağır gericilik döneminin, işçi sınıfı, emekçi yığınlar ve toplumun diğer ilerici güçleri üzerinde bir dizi olumsuz etkiler yaptığı da bir gerçektir. Bu ortamda kitlelerde mistizme yönelme, dinde bir çıkış yolu arama eğilimi ortaya çıktı. Aydınlar arasında feminizm, diğer toplumsal sorunlardan kopuk çevrecilik veya emperyalist—kapitalist sistemin başka türden moda akımları ya canlandı, yada adeta keşfedildi. En tipik örneği bencillik, köşeyi dönme hırsı, acımazsızlık bu dönemde T.C devletince körüklendi, belirgin bir hız kazandı. Emperyalizm, marksizm leninizme yönelik olarak yeni bir ideolojik atakdadır. O, sosyalist ülkelerde kimi sorunları, SSCB'deki Glasnost ve Prestroyka yenilenme sürecini çarpıtarak kullanmaya çalışıyor. Bu T.C.'nin faşist siyasal rejimiyle bütünleşince sahip olduğu bütün kitle iletişim araçlarıyla marksizm leninizmin yenilgiye uğradığı, kapitalizmin sonsuzluğu teraneleri güç kazanıp, çeşitli çevrelerde yankı bulabiliyor.

Emperyalizm, işbirlikçi—tekelci Türk sburjuvazisinin tüm bu ideolojik bombardımanına, ffaşist baskılarına rağmen, İstanbul metropolünde bizler, Kürdistanlı yurtseverler, devrimciler gezimizde, halkımızla bütünleşmenin, folklorik değerlerimizi yaşatmanın, elele govend tutmanın

bir ve beraber olmanın canlılığı ve dayanıklılığıyla; bencillığe, bireyciliğe karşı, dayanışmanın, kardeşliğin ve paylaşmanın örneklerini vermek, Kürt dilinin ve kültürünün üzerindeki yasaklara karşı, dilimizle türkülerimizi, "çirok"larımızı ve şiirlerimizi okumanın, sömürgeci zorbalığa ve yarattığı korkuya son vermenin önemli bir kitlese halkasını oluşturmaktayız. İlkönceleri yüzlerle başlayan bu çalışmalar, bugün binleri, yarın daha geniş halk kesimlerini kapsayacaktır. Bu bizlerin haklılığımızın, doğru devrimci politikamızın bir ürünüdür. Gelenekseldir; halkımızla, yurtseverlerin birliğiyle bütünleştikçe, gelenekselliği güçlenerek kök salacaktır. Ve bu çalışmalar halkımızı bağımsızlığa, özgürlüğe götürecek kilometre taşlarını örecektir.

Arkadaşlar,

Kapitalizm kendisini buhranlardan, yıkıma götürecek derin çelişkilerden kurtaramamıştır ve kurtaramayacaktır. Bugün emperyalistler, silahlı olmayı durmadan tirmandırıyorlar, başta SSCB ve diğer sosyalist ülkelerin nükleer ve nükleer olmayan silahlardan arınmış bir dünya yaratma yönündeki barışçı politikasına, hiçbir siyasi kılıfı olmayan uzayı silahlılandırma ve yıldız savaşları politikasını gerçekleştirmek kaydıyla nükleer başlıklı füzelerin indirimi yolundaki sosyalizmin dünya barış güçlerinin diplomatik zaferini önleyememiştir. Ancak, pentagon ve emperyalist kapitalizmin silahlı tekellerinin doymak bilmez kar hırsı, sermayenin doymak bilmez birikim hızı, onu başka maceralara aramaya sürüklemektedir.

Emperyalizmin çağı artık dolmuştur; ama olanakları henüz tükenme-

di. Elinde büyük üretim güçlerini, propaganda araçlarını ve gelişkin savaş makinalarını tutan emperyalistler, yenilgiye uğramadan tarih sahnesini terketmeyecekler.

Diğer yandan bunalım, emperyalizm tarafından sömürülen ülke halkları ve bizzat emperyalist ülkelerdeki halk yığınlarıyla emperyalizm arasındaki çelişkileri derinleştiriyor. Emperyalizmin saldırgan çılgın politikası, halk yığınlarının, yurtsever güçlerin nefretini yoğunlaştırıyor, anti—emperyalist mücadeleyi radikalleştiriyor. Bir dünya savaşı, uygarlığın ve insanlığın yok olması demektir. Emperyalistleri böyle bir maceradan caydırmanın bir yolu, sosyalist ülkelerin onlara karşı sağladığı denge, bir yolu emperyalist ülkelerde geniş halk yığınlarına mal edilecek barış mücadelesiyle, diğer bir yolu ve asıl belirleyici olanı da; sömürge ve bağımlı ülke halklarının emperyalizmin kalelerini yıkmak ve hayat damarlarını kesme doğrultusunda, kölelik ilişkilerine karşı vermiş oldukları mücadele ile kapitalist emperyalist ülkelerde toplumsal kurtuluş yolunda verilen devrimci mücadelelerde ifadesini bulmaktadır.

Bu anlamda bizler, barış mücadelesini ülkemizde verilen ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin bir parçası olarak görüyoruz; sosyalist sistem ve dünya devrimci işçi sınıfı hareketiyle oluşturduğumuz üçlü bileşenin çıkarları temelinde, barış mücadelesini sömürgecilığe, faşizme, emperyalizme ve hertürden gericiliğe karşı verdiğimiz mücadeleyle bütünleştirerek destekliyoruz; içinde yer alıyoruz, üstümüze düşen görevleri yerine getirmeyi mücadelemizle somutluyoruz.

Emperyalizmin dünya sosyalizm ve ulusal kurtuluş güçlerini frenleme, güç dengesini kendinden yana çevirme girişimi sonuç vermiyor, vermiyecektir. Nikaragua'da "Sandinist Devrim" zaferi ve yine Latin Amerika ülkelerinde, Filipinler, El Salvador, Arjantin, Bolivya'da yükselen devrimci dalga ve yıkılan faşist diktatörlükler, Şili'de gün geçtikçe köşeye sıkışan Faşist Pinoşet rejimi.. Afrika'da Namibya; SWAPO önderliğindeki uzun süreli direniş, ulusal kurtuluş güçlerinin, sömürgecilere karşı zaferini getirdi. Irkçı Güney Afrika rejimi, Angola ve Küba arasında imzalanan antlaşmayla bir sömürge daha özgürlüğe ve bağımsızlığa kavuştu.

Ortadoğu'da Pakistan da Ziya – ül Hak rejimi halkın gelişen muhalefetiyle yıkıldı. Bu bölgede tarihi bir düğüm olan Filistin sorunu ise, F.K.Ö'nün birliği ve Batı Şeria – Gazze' de başlatılan halk ayaklanması (intifada) ikinci yılına girdi. Filistin'in küçük gerillaları zafere koşuyor.

Ortadoğu'nun emperyalistlerce ve bölgedeki işbirlikçi sömürgeci devletlerce tayin edilen haritası içinde sürekli kanayan bir sorunuda ülkemiz Kürdistan'dır.

Parçalı bir sömürge olan ülkemiz Kürdistan, 1960'lı yıllarda İran – Irak savaşını kendi toprakları üzerinde yaşamak durumunda kaldı, savaşın tüm yıkıcılığı köy ve kentlerimizde yaşandı. İki parçadaki Kürdistan yurtsever güçleri savaşın tarafı oldular. Güney Kürdistan yurtsever güçleri, yılların getirdiği savaşkan bir deneyime ve birikime sahiptirler. Sömürgeci ilişkilerden yararlanma adına alınan yanlış askeri, politik karar ve uygulamalar, savaşın son bulmasıyla tüm acı sonuçlarını halkımıza yaşattı. Bu parçada 16 Mart 1988 yılında yaşanan Halepçe katliamı belleklerimizdedir ve hesabını sorana dek silinmeyecektir.

Halepçe, Kürdistan tarihinin ilk katliamı, ilk soykırımı değildir. Sömürgeci barbar rejimler Koçgiri'de, Şeyh Said İsyanında, Ağrı'da, Dersim'de ve Mahabad'da örneklerini verdiler. Ama tarih, Kürt halkının özgürlük ve bağımsızlık mücadelesinin **şanlı, direngen örneklerini, Aişerleri, Kopo Hüseyinleri, Zarife hanımları, Leyla Kasımları, Kürdistan zindanla-**

rının onurlu direnişçilerini de gösterdi. Kürdistan özgürlük ve bağımsızlık mücadelesi bitmedi, Irak Kürdistanında önceleri cephe savaşı veren Peşmerge güçleri, bugün başlatılan partizan savaşı ile Kürdistan kurtuluş mücadelesinde yeni sayfalar açacaklardır. Çünkü, daha önce bölünmüş olan ulusal güçler artık, birleşik bir cephe halindeler. **"Irak Kürdistan Cephesi"** bir birleşik güçtür; birleşik güçte yenilmez.

Doğu Kürdistan'da, peşmergeler daha önceden dağlardan üslerine çekilmiş, örgütlenmelerini güçlendiriyorlar. Onların sömürgeci Mollalara karşı verdiği mücadele tüm İran halkları ile birlikte sürüyor. Ve İran'da Mollalık rejiminin içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal bunalımı günden güne derinleştiriyor. Kürdistanın bu parçasındaki ulusal kurtuluş mücadelesi özgün biçimleri ile sürmekte ve diğer parçalardaki yurtsever güçlerle işbirliğine önem vermektedir. Aynı şekilde Suriye Kürdistanındaki ulusal demokratik muhalefette Hafız Esad rejimine karşı mücadelesini yükseltmektedir.

T.C'nin ve siyasal iktidarının Kürdistan'a yönelik güttüğü sömürgeci politikaları şu ana temalarıyla vurgulayabiliriz: Politik – idari – askeri, kültürel ve ekonomik baskılar..

Politik – İdari ve askeri baskılar, kendini türk ordusu somutunda bir terör aracı olarak göstermektedir. Özelde Kürt halkının ulusal talepler doğrultusunda ayaklanmalarında, ordunun kullanışlı çok daha etkili ve jenosite varan sonuçlarıyla görülmektedir. T.C'nin bu anlamdaki baskılarını gösteren örnekler, 1927 yılında faaliyete geçen **"Umumi Müfettişlik"**, Şeyh Said isyanı sonrası 1097 sayılı **"Bazı Eşhasın Şark mıntıkasında Garp vilayetlerine Nakline Dair Kanun"**, T.C'nin sürgün kanunu olup, daha sonra iyice genişletilmiştir. 2910 sayılı yasa ile sürgünleri daha derli toplu ve programlı hale getirmek ve asimilasyonu hızlandırmak amacını gütmektedir.

Kürdistan'da görevli valiler, kaymakamlar, jandarma komutanları ve diğer devlet memurları her zaman özel yetkilerle donatıldılar, yöneticilerin elinde gerektiği zaman uygulan-

cak gizli yönetmenlikler, talimatnameler varola geldi. Bu bakımdan da Kürdistan'da T.C'nin egemenliği, daima en küçük bir olayın bile bahane edilerek insanların kurşuna dizilmesi, evlerinin yakılıp yıkılması, zindana atılmaları ve sürgüne gönderilmeleri anlamına geldi.

Bugün de Kürdistanın 11 ilinin İngiltere'nin sömürge valiliğinin bir benzeri olan, idari olarak T.C'den ayrı geniş yetkilerle donatılmış **"Olağanüstü Bölge Valiliği"**, sömürgeci devlet politikasının sonuçsuzluğunu ve geleneksel baskı ve terör uygulamalarının varlığı durumunu göstermesi bakımından ilginçtir. Yine Köy Koruculuğu sistemi ve Özel Tinnin bölgeye uzun süreli olarak yerleştirilip, sayısının artırılması ülkemizi adeta ilan edilmemiş bir savaş alanına çevirmiştir. Son olarak Batman, Kozluk ve Yeşilyurt operasyonları devlet terörünün örnekleridir.

Kültürel Baskılar, klasik sömürgecilik, ulusal inkar **"Kürtlerin varolmadığı"**, **"Dağlı Türk"** gibi safsatalarla birlikte yürütüldü. Bir yandan **"Büyük Türk"**, **"Üstün Türk"** sloganları günlük dile yerleştirilirken, diğer taraftan kürt halkının varlığını inkar ve küçültücü propagandalar yaygınlaştırıldı.

Bugün tüm yurtsever ve devrimci – demokratik muhalefete rağmen, rejim iktidarı ve muhalefetiyle Kürt halkının dil, kültür v.b. gibi asgari haklarını bile kabule ve tartışmaya açık değil. Sömürgeci rejim, Kürt halkının taleplerini ve haklı istemlerini terörle bastırmak ve yoketme politikasını sürdürmektedir. Ne var ki, faşist rejim kısa sürede

Kürt sorunundan kurtulayım derken, çok daha azgınca terör yöntemlerine başvurmuş, şövenizmi kışkırtmış, Kürt sorununu iç politikada bir tehdit unsuruna ve ilerici güçleri geriletme aracına dönüştürmüştür. Bu zorbalık politikası koca bir ulusu inkar etme anlayışı başkalarına anlatılamaz. Şimdi, sömürgeci rejimin NATO içindeki efendileri bile, Kürt sorununu gündeme getiriyor, uygulanan zorbalık rejimlerinin çözüm getirmeyeceğini söylüyorlar. Bu, emperyalizmin bölgeye ilişkin politik manevralarının genişletilmesi, gelişen **ulusal demokratik muhalefeti kendi potans-**

da tutma çabasının da bir göstergesi olarak görülmektedir.

Bunun yanında, Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerin Kürdistanla ilişkin izlemiş oldukları hatalı politikalar, burjuve milliyetçiliğinin anti-sosyalist anlayış ve propagandalarına malzeme sağlamakta, sosyalist güçleri zor durumda bırakmaktadır. En son HALEPÇE örneğinde de bu tutum sergilenmiştir.

Ekonomik Baskılar, Kürdistan parçalı, tipik bir klasik sömürge durumundadır. Türkiye Kürdistanı ise Kürdistanın en büyük parçası olup, Türk burjuvazisinin sömürgesidir. Tarih boyunca burjuvazimin Kürdistan politikasında ikili bir açmazı sözkonusudur.

Bir yandan yeraltı—yerüstü zenginlik kaynaklarının talanına yönelik olarak yapılmak zorunda olunan yatırımların, Kürdistan'daki ulusal ve toplumsal uyanışı hızlandırması yani sömürgecilerin kendi mezar kazıcılarını da beraberinde yaratmaları; öte yandan da, Kürdistan'daki egemenliklerini daha sistemli hale getirip sürdürmek için geri ilişkileri ayakta tutma çabalarıyla kendilerini toplumsal dayanaklar yaratma çabalarıdır. Bu iki durum, sömürgeci burjuvazinin temel açmazını oluşturmaktadır.

Bu çelişki en somut şekliyle GAP projesinde ifadesini bulmaktadır. Sömürgeciliğin yeraltı—yerüstü zenginlik kaynaklarını talan politikasının en yoğun halkalarından birini oluşturan GAP; tekelleri burjuvazinin krizini aşmak için gereksinim duyduğu daha geniş bir pazar olma anlamının yanı sıra, Kürdistanlı emekçilerin daha bir yoksullaşması anlamında gelmektedir. Aynı zamanda da, her uygulamada olduğu gibi, sömürgeciliğin mezar kazıyıcısının güçlendirilmesini de ifade edecektir.

Ülkemiz Kürdistan, sömürgeci türk burjuvazisinin en önemli ham madde kaynağını oluşturmaktadır.

Bugüne kadar sömürgecilerin ülkemizdeki ekonomik faaliyetlerinin oynadığı rolde bu görüşümüzü doğrulamaktadır. Yıllardır Türk burjuvazisi ülkemizde maden işletme (demir, bakır, krom, ve petrol gibi) çalışması yapıyor, ormanlarımızı kesiyor, tütününü işliyor, canlı hayvanı satın alıyor ve et kombineleri kanalıyla onu değerlendir-

diriyor. Keban da enerji üretiminde bulunuyor. Ama bütün bunlar Kürdistan'da ekonomiyi geliştirici bir rol oynamadı, oynamıyor. Bir avuç çıkarıcı sömürgecilerle işbirliği halinde, ülkenin talanından paylarını aldılar. Fakat bir bütün olarak Kürdistan, Kürt halkı kaybetti, yoksullaştı.

Kürdistan tarihinin gösterdiği bir gerçeklik vardır; sömürgeci barbarlar ülkemizden defolup gitmedikçe, ne insanca bir yaşam, ne de özgür bir gelişim mümkün değildir. Bu anlamda da Kürdistan'ın ulusal ve toplumsal kurtuluşu güçleri, günümüzde hızlı bir bilinçlenme süreci yaşıyorlar; tüm bu gerçekleri hergün artan bir ölçüde kavıyorlar. Ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelemiz ancak böylesine sağlam bir bilinç temeli üzerine inşa edildiği oranda başarı daha da hızlandırılabilir; düşman güçlerin manevra ve propagandaları zaferi engelleyemeyecektir.

Kuzey Kürdistan'da yurtsever hareketin dağınıklık ve bölünmüşlük içinden kurtarılması yönünde, somut adımlar atılmaktadır.

Bugün, Kürdistan ulusal demokratik güçleri arasında birlik ve aynı anlama gelmek kaydıyla, cepheleşme sorunu her zamankinden daha çok kendisini dayatıyor. Kürdistan kökenli siyasal örgütlerin bir araya gelerek, asgari ve ortak bir program çıkartarak bu uğurda çaba sarfetmeleri tarihi sorumluluklarıdır. Emperyalizme, sömürgeciliğe, faşizme, ağalık, şeyhlik ve her türden gericilik ile çağdışı kuruma karşı olan bütün ilerici—devrimci güçlerin oluşturulacak birlikte yeri vardır ve olmalıdır. **Bu ilkeler üzerine kurulmuş birliktelikler bağımsız, demokratik, özgür ve gidecek birleşik bir Kürdistan hedeflemek zorunda.**

Biz Kürdistanlı yurtsever güçler ayrıca, Türkiye genelinde anti—emperyalist, anti—faşist, anti—tekel ve anti—şövenist bir demokratik halk cephesinin kurulmasından yanayız. Ve Kürdistan'da oluşturulacak ulusal demokratik cepheyle Türkiye'de oluşturulacak demokratik halk cephepleri arasında, yani cephele düzeyinde işbirliği ve dayanışmanın kurulmasının Kürdistan ve Türkiye halklarının ortak çıkarına olduğunu savunuyoruz.

Bugün ülkemizde, birlik sürecinde olumlu, pratik gelişmeler kendisini TEVGER somutunda göstermektedir. İlk kez bu kadar geniş ve çok sayıda örgütü barındıran TEVGER'in ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinde, siyasal tarihimiz açısından önemli bir misyonu, sorumluluğu vardır. Ancak, hala TEVGER dışı yurtsever demokratik çevrelerle bütünleşmek ve bu yolda çaba sarfetmek ertelenemez bir görevdir. Bugün TEVGER'in Kürdistan'da kitlelerle bütünleşmesi, etc—kemige bürünmesi, bir sorun olarak ortada duruyor.

Kısaca TEVGER, bütün önemine rağmen bir başlangıçtır. Onu daha da güçlendirip yetkinleştirmek, Kürdistan'daki bütün güçleri kapsayacak bir örgütlülük düzeyine getirmek ve giderek ona gerçek anlamda Kürdistan Ulusal Demokratik Cephesi karakteri kazandırmak hepimizin görevidir.

Birlik konusundaki siyasal birikim ve adımların yanı sıra, vurgulanması gereken şudur: Bugün yurtsever güçler arasındaki birlik ve dayanışma ruh ve isteği, her zamankinden güçlüdür. Bunun maddi temelleri 12 Eylül zindanlarında, işkencede, sömürgeci—faşistlerin her saldırısında pratik bir tavır olarak kendini göstermiştir. Diyarbakır 5 Nolu zindanı, birlik olmanın ve birliğin getirdiği kazanımların, direnişin, onurun örneklerinin verildiği siyasal tarihimizin seçkin bir sayfasıdır.

Yurtsever güçlerin birlik konusunda gerçekleştirdikleri bir olay da hiç kuşkusuz 26 Mart yerel seçimlerinde Diyarbakır'da gösterilen bağımsız aday olayıdır.

12 Eylül'ün bütün vahşet ve katliamlarına rağmen ve üstelik 12 Eylül koşullarının Olağanüstü Valilik sistemleriyle pekiştirildiği bir dönemde bir araya gelen yurtsever, devrimci ve ilerici güçler kısa sürede kitleleri harekete geçirmiş, son on yılın en görkemli çıkışını, organize olmuş halkımızın sesini ve birlikte mücadele etmenin ne denli bir güç yarattığını dostla düşmana göstermiştir.

Halkımızın yurtsever güçlerini daha çok kaynaştırma ve birleştirme duygu ve bilinci ile bugün de buradayız. Aynı havayı soluyoruz. Hepimizin yüreği aynı heyecan ile dolu, **halkımızın kurtuluş isteğiyle işliyor bilinçleri**

Dr. Nuri Dersimli'nin arşivinden**MAHABAD KÜRT CUMHURİYETİ (2)**

Yazan: Archie Reosewelt Jr.
(Harp Esnasında Tahrân'da
Amerikan Ateşçimiliter Muavini)

**Tebriz ve Tahrânla
Münasebetler**

Şimalde Rızaiyenin Azerbeycanlı demokratlar tarafından zabtı Kürt hükümeti için yeni meseleler tevhit etti. Rızaiyeden Maku'ye kadar Urmiye gölünün garbındaki (batısındaki) sakin olanların ekserisi Azerbeycanlı Türkler olmalarına rağmen oralara hakim dağlarda Kürt aşiretleri bulunuyordu. Gölün cenubu (güneyi) şarkısında (doğusunda) Miandab bölgesi sakinleri ise karışık ve bu saha üzerinde Tebriz ve Mahabad hükümetlerince hak iddia edilmekte idi. Bu ihtilaftan ayrı olarak, Amir Han ve aşiretleri Azerbeycan demokratlarına ehemmiyet vermiyerek Tebriz hükümetinin idaresi altında telakki edilen şehir ve köylere saldırmakta idi; bu da iki hükümet arasında diğer bir ihtilaf mevzuu (konusu) teşkil ediyordu. 1946 Nisan ayında iki hükümet arasındaki bu ihtilafların halli için Ruslar Kadı Muhammedi Tebriz'e getirdiler. Bu sıralarda Tebriz demokratları ile İran hükümeti arasında bu eyaletin statüsünün tesbiti için görüşmelere başlanmak üzere olduğundan her iki kukla hükümetin müşterek bir cephe teşkil etmeleri icab ediyordu.

Azerbeycan demokrat lideri Peşavari ile Kadı Muhammed ve Ruslar arasında yapılan görüşmeler Azerbeycanlılar ve Kürtler arasında 23 Nisan 1946 tarihinde bir anlaşma imza edilmesine müncer oldular. Neşrinden sonra Tahrân'nın nevmidisini tevhit eden bu anlaşma hükümlerine göre: iki taraf kendilerini müstakil (bağımsız) adetmekte ve aralarında siyasi mümessil teatisi ile anlaşmalar yapmak hakkını iktisab etmekte idiler. Anlaşma ezcümle şu hususları ihtiva ediyordu:

1 – Lüzum olduğu takdirde iki hükümet birbirinin nezdinde siyasi temsil gönderebilecekti.

2 – Azerbeycanda Kürt ekaliyeti bulunan sahalarda hükümet dairelerine Kürtler de tayin edilecek, Kürdistan'da Azerbeycanlıların sakin oldukları yerlerde ise idareye bunlar da iştirak ettirilecekti.

3 – Akit tarafların (anlaşan tarafların) iktisadi meselelerini hal etmek üzere bir iktisadi komisyon kurulacak ve bu komisyonun azaları her iki hükümetin başkanları tarafından tayin edileceklerdir.

5 – İran hükümeti ile yapılacak her görüşme Azerbeycan ve Kürdistan hükümetleri menfaatlarına göre idare olunacaktır.

6 – Azerbeycan toprakları üzerinde yaşayan Kürtler arasında ana dillerinin kullanılmasına ve Kürt kültürünün inkişafına hükümetçe çalışılacak, Kürt hükümeti de toprakları dahilinde bulunan Azerbeycanlılar hakkında aynı tedbirleri alacaktı.

7 – İki taraf Azerbeycanlı ve Kürtler arasında tarihi ve demokratik kardeşliği yıkmaya teşebbüs edecekleri cezalandırmak hususunda gereken tedbirleri alacaktı.

Azerbeycan demokratları bu anlaşmadan sonra Tahrân'da İran başbakanı Ahmet Kavam ile müzakerata geçtiler, görüşmeler sonununda yapılan anlaşmaya göre, Kürt sahaları da dahil olmak üzere bütün Azerbeycan ismen İran'ın bir kısmı olarak kalmakla beraber, demokrat liderler Azerbeycan hükümeti içinde esasen ellerinde tuttıkları mevkilere İran hükümeti tarafından tayin olundular. Kürtlerin bu anlaşmaya karşı tepkileri menfi oldu. Müzakerelerin bir kısmında Kadı Muhammedin kardeşi ve İran meclisi mebuslarından olan Sadir Gazi tarafından temsil edilmiş olmalarına rağmen, isteklerinin bir çoğunun sakit geçilmiş olduğunu anladılar. Azerbeycanlılar bilkuvve zapettikleri mevkilerini kanunileştirmelerine rağmen, Kadı Muhammed hükümeti hala hiç bir kanuni mesnete haiz bulunmuyor; hatta, bu vaziyette Kürtler İran içinde bir ekaliyet olmaktan çıkarak Azerbeycan devleti içine katılmış bir ekaliyet haline gelmiş oluyorlardı.

Binnetice, yapılan anlaşmaya muhalefetini bizzat İran başbakanına bildirmek üzere Kadı Muhammed Tahrana gitti. İran hükümetine yaptığı temaslarda, Azerbeycanın Kürtlerle meskun kısımları ile İranın kontrolü altında bulunan Senandaj ve Kermaşah'tan Rus hududuna kadar uzanan sahayı da içine alan yeni bir Kürt eyaletine Vali tayin edilmeyi isteyen eyaletin kendi halkından toplanacak askeri kuvveti ve memurları olması ve kısmen muhtar adedilmesi şartları arasında bulunuyordu. İran başbakanı zahiren Kadı Muhammed'in tekliflerini kabul etti; fakat bu hususlarda Azerbeycan valisi Dr. Cavit'in de muvafakatını almasını istedi. Dr. Cavit tabiatı ile bu telifleri şiddetle reddettikten sonra Azerbeycan demokratlarıyla Kürtler arasındaki anlaşmazlık daha had bir safhaya girdi.

Tahrân'daki müzakereler sırasında İranlılarla Azerbeycanlı ve Kürtler arasında bir mütareke imzalanmış olmasına rağmen, baskınlar bazen açıkça muharebe halinde devam ediyordu. Rusların Mayıs başlangıcında İranı tahliye etmek niyetinde olduklarını açıklamaları üzerine İranlılar daha fazla askeri faaliyet göstermeğe başladılar. Kürt cephesi muktedir kumandan General Hümayuni tarafından tutulmakta idi. Nisan ortasında Hümayuni yolları Kürtlerden temizleyerek Sakız, Baneh ve Serdeşt'e takviye göndermeğe muvaffak oldu.

Rusların Kürtlere uçak, tank ve ağır silahlar vaadetmelerine rağmen, o sırada Gazi Muhammed İranlılara karşı koymak için aşiretlere güvenmek mecburiyetinde kaldı. Hümayuni'nin kuvvetlerine hakim tepelerde bilhassa Barzanlılarla her zaman yağma için mücadele hazır olan Kürt aşiretleri ve Hama Reşit'ten müteşekkil, fakat aralarında anlaşamayan mühim bir kuvvet

bulunuyordu. Hümayuni bu sahayı gittikçe daha fazla takviye kuvvetleri getirdikçe, Kadı Muhammed Ruslarla birlikte Şikak aşiret beyi Amir Han müttefikleri Herki aşireti üzerine, Kuzeyden inerek kendilerine yardım et-

meleri için tazyik yapmaya başladı. Amir Han evvela atlarının otlakta olduklarını bahane ederek kıvıldamadı, fakat Mayıs başlangıcında kuvvetlerini istemeye istemeye muharebe sahasına göndermek mecburiyetinde kaldı.

Mayısta herbiri küçük kuvvetler tarafından yapılan ve hiçbir kat'i netice vermeyen şiddetli çarpışmalar oldu. Ay başında Kürtler Sakız civarında yol üzerinde bir İran askeri kolunu bastırarak mahalli bir muvaffakiyet kazandıysa da Mahmut Abad geçitinde geriye atıldılar. Bu çarpışmaları müteakip imzalanan müterakade iki taraf, bulundukları hatlarda kalmayı taahhüt ettiler. Mamafi, Kürtler Sakızdan Serdeşt ve Banehe giden nakil vasıtalarını kontrol etmeğe devam ederek İran garnizonlarına silah gönderilmesine mani olmaktadırlar. Bu mücadelelerden sonra Şikak ve Haki aşiretleri şimale (kuzeye) döndü.

Kadı Muhammed ve Kürt Cumhuriyetinin Mahiyeti

İhtilaf devresi nihayetlendikten sonra Kadı Muhammed demir perdesini kaldırarak Ruslardan gayri müşahitlere de memlekete girmek imkanını verdi. Irakdan Barzanlıların kovulması, Ruslar tarafından İngiltere aleyhinde yapılan propagandalar ve Kürtleri İngiliz imparatorluğunun kurbanı telakki ettiren geçmişteki bazı hadiseler sebebiyle İngilizlere müsaade verilmemesine rağmen, bu sırada dört Amerikah ve bir Fransız Kadı Muhammed'in misafiri olmak fırsatını elde ettiler.

Bu müşahitler Kürt cumhuriyetini tutuna bilecek bir teşekkül olarak gördüler. Bütün kanuni mesnetlerden mahrum olmasına rağmen Kadı Muhammed'in fiili hükümeti, yalnız vezirlerinin ismini reis yapmakla iktifa ederek idareye devam etmekte idi. Kadı Muhammed de yalnız (ışvai - Hizbi Demokrasi Kürt) partisinin lideri olarak kalmakta, köyler mahalli eşraf ve aşiret beyleri ile keza mahallen toplatılan kürt kıyafetli jandarmalar delaletiyle idare olunmakta idi. Mamafi jandarma kuvvetleri Mahabad'dan gelen rus üniformalı subaylar emrinde bulunuyordu. Mahabbad kirli halinden ve kin beslenen İran jandarma ve askerinden kurtularak, so-

kakları milli kıyafetli kürtlerle dolu pittoresk bir hale gelmişti.

Kadı Muhammed'i tanımak fırsatını bulanlar şahsiyetinin tesirini hissetmişler ve Kürdistanın her tarafında kürt milliyetçiliğinin sembolü haline gelmesi sebeplerini kolayca anlamışlardır. Kısa boylu, elli yaşlarında, hafif sakallı, yorgun benizli olan bu zat sigara ve içki içmezdi. Sesi hafif ve hareketleri tesirli idi. Dünyanın birçok milletlerine ilgi gösteren bir enternasyonalist olmakla Rusça ve İngilizce bilirdi. Masası üzerinde daima bu dillerde gramer ve lugatlar bulunuyordu.

Nadir bir cesaret ve feragati nefisle desteklenen yerleşmiş kanaatlara sahip olan bu zat aynı zamanda geniş fikirli ve itidal sahibi idi. Sözkonusu edilen devre esnasında istekleri mutedil olmuştu: İran devleti içinde kürt muhtariyeti birçok kürtlerin düşündükleri gibi, O da ırken İran ailesinden olan kürtlerin de, kadim İranlı ve Medler gibi, aynı teşekküle bağlı kalmaları lazım gelmediği fikrinde idi ve muhitine daima bunu tavsiye ederdi. Kürtlerin Medlerden geldiklerine ve onların ahfadı olduklarına şahsen inanıyor ve Mahabada "Medlerin Mekanı" ismini vermek istiyordu. Muakipleri ile birlikte kürt birlik ihtirasları beslemekte, Suriye ve Süleymaniye'nin yerini alarak Mahabadı kürt kültür ve ittihat hareketlerinin merkezi haline getirmek istemekte idi. Kürt eğitim sistemini sağlam bir esasa istinat ettirmek için büyük gayretler sarfediliyordu. Nitekim, okullarda öğretmenler iptida dersleri farsça kitaplardan şifahen tercüme etmek mecburiyetinde kaldıkları halde, kürt cumhuriyetinin sona ermesinden az zaman evvel ilk okullar için kürtçeyle yazılmış kitaplar basılmış bulunuyordu. "Kürdistan" isimli bir gazete ve aylık bir dergiye ilaveten "Hilal ve Havar" isimleri altında iki edebi dergi yayınlanıyordu. Bütün bu dergi ve gazeteler kızıl ordu tarafından Kürdistan Demokrat Partisine hediye edilen bir makinada basılmakta idi. Kadı Muhammed'in edebiyat ve kürt diline verdiği ehemmiyet kabinesinde bulunan Hazhar ve Heinyan isimli iki genç şairden de anlaşılır.

Bu gayretler kürt cumhuriyetinin kısa ömrü esnasında kültürel seviyeyi,

25 seneden beri kürtçenin serbestçe okutulup yazıldığı Irak ve Suriye'deki seviyeye çıkarmamakla beraber, hiç olmazsa siyasi sahada kürt pazarlarını Mahabada çevirtmeğe muvaffak oldular. Garbi Asyanın vahşi dağlarındaki kürtler kadar İstanbul, Beyrut ve Bağdattaki Kürt müteffekirleri (düşünürleri) de Kadı Muhammed'in muvaffak olup olmayacağını yakın alaka ile takip ediyorlardı. Kuriyeler kendisine yalnız Iraktaki kürtlerin değil, Suriye ve Türkiye'de bulunanlardan da haberler getirmekte idi. Takip ettiği milliyetçilik hareketi bilhassa eski partilerin fazla başarı göstermediklerine kail olan gençler tarafından takdir ediliyordu. Mesela, Irak da yeni parti olan solcu "Rızgari" partisini teşkil eden gençler bu meyanda idi.

Rus Aleyhinde Hisler

Eski milliyetçi partileri olan Irak'ta Hiva, Suriye'de Hoybun Kadı Mahammede Ruslarla olan münasebetlerinden dolayı itimat etmiyorlardı. Kürtler nezdinde ruslara karşı beslenen kinin sebepleri muhtelifdir. Evvela, Kürtlerin ekserisi gayet dindardır ve rusların dine karşı hareketlerini bilirler. Sovyet rusyadan kaçan mülteciler veya kızıl ordudan kaçan müslüman askerlerle tanışarak, bunlardan rus idaresi altındaki şark milletlerinin fena vaziyetlerini öğrenmişlerdir. Bundan başka, Çarlık devirlerinden beri Rusların ananevi Kürt düşmanı olduklarını da hatırlarlar. Birinci dünya harbinde rus kıtaları kürdistan üzerinde yaptıkları harpten çekilirken arkalarında, kürt köyleri ve vadilerinde hala izleri görülen bir sıra harabe bırakmışlardı. Bütün bu hadiseler hala ağlayan çocuklarını "Rus geliyor" diye susturmağa çalışan hafızası kuvvetli kürtlerce unutulmamıştır.

Ruslar kendilerine karşı gösterilen bu itimsızlığı gidermek için uğraştılar. Sovyetler Birliği içinde kürt muhtariyeti fikrini ortaya attılar; kürt menşinden Albay "Samad Siamandof" un kızıl ordudaki menkibelerini anlatılar. Fakat bu gayretlere rağmen bu sahada ne dereceye kadar muvaffak olduklarını tahmin etmek güçtür. Herhalde halkın büyük bir kısmı, arazi sahipleri, tüccarlar, ruhani reisler ruslara itimat göstermemekte devam ettiler ve itimsızlık ruslara

münasebetleri malum olan Kadı Muhammed'e kadar uzanıyordu. Filhakika, hükümet binasının duvarları Sovyet propaganda afişleri ile örtülmüştü. Gazete ve dergilerde kelime kelime kürtçeye tercüme edilmiş birçok rus makaleleri dercetmekte ve Kadı Muhammed'in şairleri Stalin ve Kızıl Orduya methiyeler yazmakta idi.

Keza bu itimatsızlığı ortadan kaldırmak için, Kürdistan, Azerbeycan aksine olarak, zahiren sovyet ajanlarından masun görünüyordu. İran—Rusya yolu kamyon şoförlerinden maada Kürdistana sovyet tabiiyetinde kimse görülüyordu. Ve mevcut sovyet ajanları gizli kalıyorlardı. Yalnız Rızaiye de Sovyet konsolusu arada sırada Mahabada geliyordu.

Şarki Azerbeycanda tedhiş hareketlerinin şiddetle devam etmelerine rağmen, Kürdistan'da pek az siyasi mahpus mevcuttu ve bunlardan ancak bir veya ikisi siyasi cinayetlere teşebbüs etmekle müttehimdi. Mamafih rejime taraftar olmayan bir miktar kürt Tahrana kaçmışlardı. Mahabad sokaklarında Ankara ve Londra radyolarının neşriyatını dinlemek bile kabildi: Halbuki, Tebriz'de bu istasyonları dinlemek ölüm cezasını müstelzimdi. Kadı Muhammed ve hükümetinin itidalli ve liberal olmalarından dolayı veya aşiretlerin kendilerine mensup kimselerin şiddetli muamelelere maruz kalmasına müsamaha etmemelerinden ileri gelen bu serbestinin bariz neticesi olarak, mevcut hükümet hiç olmazsa Mahabad halkı arasında tasvip edilmekte idi. İran hükümetine has telakki edilen zulümlerden kurtulmakla, halk sükunet içinde yaşıyordu.

Aşiretlerin Muhalefeti

Ruslar, aşiretleri mevcut rejimle uzlaştırmak için ne kadar müdahalelerini asgari hadde indirmişlerse de, muhakak ki bu yolda muvaffak olamadılar. Tarihi, içtimai ve dini sebeplere ilaveten, ruslarca desteklenen hükümete karşı gösterilen bu muhalefetin iktisadi sebepleri de vardı. Aşiretler maiyetleri hususunda yetiştirdikleri bütün mahsulüne güvenmekte olduklarından, o sıralarda İran pazarlarının **kesilmiş** olması ile büyük sıkıntılara **maruz** bulunmakta idiler. Zaten az **olan yiyecek** maddelerinin üstelik bir

de Barzanlılarla paylaşılması icap ediyordu.

Aşiret muhalefeti bilhassa cenupta çok kuvvetli idi. Buralarda ölen Karanay ağanın oğlu Mameş aşiret beyi Mam Aziz, müttetfiki Mangur Beyi Beyazıt ağa ile birlikte, Kadı Muhammede o kadar açıkça muhalefet göstermek idi ki Rus muavin konsolosu Rızaiyeden gelerek, bu yolda devam ettikleri takdirde Barzanlıları onlara karşı sevk etmekle tehdit etti. Mam Aziz mukavemet etmeye devam edince, Barzanlılar bu aşiretlere hücum ettiler ve Mam Aziz, aşiretinin bir kısmı ile Iraka kaçmak mecburiyetinde kaldı. Rızaiyenin kuzeyinde bulunan aşiretler ise Kadı Muhammed hükümetinin Harp vezirliğinden istifa ederek Şahpurun güneyindeki dağlarda mağrurane oturan Şikak beyi Amir Hana çok ehemmiyet veriyorlardı. Bu suretle, Kadı Muhammedin güvenebildiği yegane aşiretler binden az silahlı adamı olan Mahabada Gavrik aşireti ile Uşniye bölgesinde Zero aşiretinden ibaretti. Molla Mustafa ve Barzanlılarla da arası iyi değildi. Çünkü onlara yiyecek bulmağa imkan kalmamıştı.

Tahrân hükümetinin gittikçe artan mütecaviz hareketleri karşısında, Kadı Muhammed kendisini hemen hemen yalnız bulmağa başladı. Rusların silah ve malzeme yardımı vaitlerine rağmen 1946 sonunda gerek ağır silahlardan, gerekse talim görmüş kuvvetlerden mahrum bulunuyordu. İranın hazırlıkları gittikçe daha aşikar olmağa başladıkça, aşiretlere gönderdiği telaşlı mesajlarda rusların kendisine yardım vaad ettiklerini bildiriyor ve onların İran ordusu ile çarpışmaya davet ediyordu. Aşiretler bu davetleri mütemadiyen red ediyorlardı.

İran Hakimiyetinin Yeniden Teessüsü (Sağlanması)

Bu arada hadiseler süratle ilerliyordu. İran hükümeti Azerbeycan a dahil olmayan Zencan mevkinin İrana teslimi üzerinde ısrar ediyordu. İranlılar bu taleplerini destekleyecek hale geldikleri zaman demokratlar bu sahayı terketmeğe razı oldular ve Kasım sonunda Zencan İrana geçti. 10 Aralıkta İranlılar Miayaneh güneyinde Kaflankuh geçitinde taaruza geçtiler; 24 saat içinde mukavemeti kırdılar ve

demokrat liderleri Tebrizin zaptından bir sene sonra Rusyaya doğru kaçmaya başladılar. Tebrizin demokrat valisi teslimini aşbakan Kavam'a bildiren telgrafında kürt kumandanı Seif Gazi'nin de bu karardan haberdar edildiği ve kıtaları tarafından muhasemete nihayet verilmesi lüzumunun kendisine bildirildiği ifade edilmekte idi. 13 Aralıkta İranlılarla Kürtler arasında irtibat hizmetini gören ve İran meclisinde mebus olan Kadı Muhammedin kardeşi Sadir Gazi bu sefer de Mahabad'dan General Hümayununin bulunduğu Miandab'a gönderilerek, Kürtlerin İran ordusunu sükunetle kabul etmeğe amade olduklarını bildirdi. Hümayuni Barzanlılar Mahabad bölgesinde tahliye edildikten sonra, kuvvetlerini oraya göndereceğini beyan etti. İran taraftarı Dehbokri, Mameş ve Mangur aşiretlerine mensup ve Yarbay Gafari emrindeki kuvvetler ileri Mahabada civar bir mevkide Kadı Muhammedin mümessili tarafından karşılandılar. Bu temsilcinin şehrin ancak İran kuvvetlerine mensup bir birlik tarafından işgal edilebileceğini aşiret mensuplarının kargaşalık çıkarmalarından korkulduğunu bildirmesi üzerine, aşeratlerden olanlarevvela geri bırakılarak 15 Aralık 1946 tarihinde Mahabad, Barzanlılardan da tahliye edildikten sonra, İran kuvvetleri tarafından işgal edildi. Bu suretle bir senelik Kürt Cumhuriyeti sona ermiş oluyordu.

Gazi Muhammed İran kuvvetlerini büyük merasimle kabul etti veevvela ziyaretler karşılıklı olarak iade olundu. Fakat 17 aralıkta bir miktar kürt, ertesi gün de Kadı Muhammed ve Saif Gazi tevkif ve hapsedildiler. Kadı Muhammed hükümetinden yegane serbest bırakılan şahıs dini mevkiinde dolayı şeyh Hacı Baba oldu. Bütün Kürt liderleri hapsedildikten maada, evlerine de aşiret mensupları yerleştirilerek bunların işeleri de onlar hesabına bir müddet temin olundu. Muhakemesizce ceza vermek ötedenberi İranlılara has usulü 30 Aralıkta Tahrân'a dönmüş olan ve bütün bir sene zarfında İran hükümetince hizmetlerine lüzum gösterilmeksizin şehirden çıkmamış olan Sadir Gazi de Mahabada getirilerek hapsedildi. Bunu müteakip İran askeri makamla-

rı eski hükümet mensupları hakkında şikayeti olanların delilleri bildirmele-
rini istedi. Askeri bir mahkeme tara-
findan kısa bir yargılamadan sonra
Kadı Muhammed, Seif Gazi ve Sadır
Gazi idama mahkûm edildiler ve 31
Mart 1947 tarihinde Mahabad meyda-
nında asıldılar.

Bundan sonra İran askeri makam-
ları Kadı Muhaemmed rejiminin bü-
tün izlerini silmeğe matuf bir
programmı tatbikine koyuldular. Kürt
matbaaları kapatıldı. Kürtçe okutul-
ması men edildi. Bütün Kürtçe kita-
plar alenen yakıldı ve aşiretleri
sindirmek üzere da Sakız bölgesinde-
ki Faizullah ve Gavrik aşiretlerinden
on bir küçük aşiret beyi idam edildi.
Mahabadın İranlılar tarafından zabtı-
nın bir hususiyeti daha burada kayd
edilmelidir: Azerbeycanın diğer ma-
hallerinde köylüler, işçiler ve küçük
esnaf, ilk çöküntü alametleri başlar
başlamaz demokratları kestiler. Bu
kendliğinden aksülamel halk tarafın-
dan rejime karşı hissedilen kını göste-
riyordu. Mahabad'da ise işgal
hadisesi sükunet içinde geçti. Halbu-
ki Azerbeycanın diğer taraflarında
muhtemel bir kargaşalığa karşı hazır
olan kuvvetli bir gizli Polis teşkilatı
mevcut olduğu halde Kadı Muham-
medin bu kabilden hiçbir teşkilatı
yoktu. Bu da hiç olmazsa Kürdistanın
merkezinde Kadı Muhammed rejimi-
nin tasvib edildiğine dair evvelce alı-
nan haberleri teyid eder mahiyette idi.

Kuzeyde Amir Han'ın nüfuzu altın-
daki aşiretler bu hadiseler esnasında
faal bir harekette bulunmadılar. İran
kuvvetleri; herhalde üzerlerine bila-
hare bir takım mükellefiyetler alma-
mak için, Azerbeycana yürümek
niyetlerinden, onları haberdar etmek
üzere kuvvetlerini topladığı zaman
harp zaten bitmişti. Bunun üzerine
Amir Han ve diğer aşiret beyleri der-
hal İran kumandanlığına dahalet
ederek sadakat ve mutavaatlarını bil-
dirdiler: bu suretle hepsi İran hakimiyet-
ine girmiş bulunuyorlardı. Aşireti
ile Rızaiye civarında İran kuvvetlerini

birkaç pusuya düşüren Zero bey, ye-
gane asi olarak aşiretinin bir kısmı ile
birlikte Uşniye'ye kaçtı ve orada İran
hükümetiyle muvakkat bir mütareke
halinde bulunan Barzanlılar ve Molla
Mustafa ile buluştu. Molla Mustafa
bilahare aşiretini silahtan tecrit etme-
yi ve İraka dönmeyi kabul etmediğin-
den, mücadele tekrar başladı ve 1947
Haziranında Maku'ya doğru kendine
yol açmağa muvaffak oldu ve bu civar-
dan hududu geçerek Rusyaya iltica et-
ti.

Netice

Kürt devletini kurmak hususunda-
ki bu son teşebbüs de Mahabadın İran
kuvvetleri tarafından zabdedilmesi ile
nihayet bulmuş oluyordu.

Diğer teşebbüsler gibi bu sonuncu-
su da Kürtlerin kendi aralarındaki an-
laşmazlık yüzünden muvaffak olmadı.
Kürt milliyetçiliğinin halledilmez da-
valarından bi de şudur: Bütün Kürt
eşrafı oldukça müterekki şehir halkın-
dan olduklarından dolayı askeri ku-
vetlerini aşiret beylerinden temin
etmek mecburiyetindedirler. Bu aşi-
retlerin ise hükümet otoritesinin zayı-
flamasından fırsat bularak yağma yolu
ile kendilerine fayda temin etmekten
başka hiçbir gayeleri yoktur. 1946 se-
nesinde Kürt aşiretleri evvelce İran
hükümetine yaptıkları gibi, hükümet
idaresine bundan bermutat rahatsız
olarak, muhalefet gösterdiler. Bu tiy-
netlerinden dolayı ve Kadı Muham-
med'in Ruslarla münasebetlerinden
gelen itimatlılık sebebi ile de aşiret-
lerin hemen hepsi bilahare İran ku-
vetleri tarafını iltizam ettiler.

Kürt cumhuriyetinin yıkılışının baş-
lıca bir sebebi de bu teşekkülün yer-
leşmesi için lüzumlu olan rus
himayesinin kifayetsizliği ve hataları
oldu. Tahsil görmüş bir kürt ekseriye-
tini birleştirebilen ve kuvvetli bir milli
parti içine kendi gayeleri uğrunda ça-
lışan bir takım yabancı unsurlarda gir-
di. Yıkılmasına da bunlar sebep
oldu. Küçük kürt devleti Rus himayesi
ile kurulmuştu; Ruslar bu topraklar-

dan çekildikten sonra da geri dönme-
leri korkusundan dolayı bir müddet
yaşamıştı. Kürtler Rus yardımından
ümitlerini kestikten ve İranlılar da
Rusların avdetinden korkmağa başla-
dıkları andan itibaren Kadı Muham-
med hükümetinin yaşama ümidi
kalmamıştı. Bu andan itibaren geçen
bütün hadiseler Kürt milliyetçiliği için
ağır birer sebep oldu. Halen hem Ko-
mala, hem Kürdistan Demokrat Par-
tisi ortadan kalkmıştır. Bu hareketin
ileri gelen şahısları ya hapiste yahut
sürgünde ölmüşlerdir. Bununla bera-
ber kürt milliyetçiliği ölmüş telakki
edilmemelidir. Kürt cumhuriyeti kuv-
vetini bilhassa miktarca gittikçe art-
maları muhakkak olan halkın terakki
perver elemanlarından aldı. Cumhu-
riyete muhalefet gösterenler ise gittik-
çe ortadan kalkmak yolundadır. Bundan
maada, bir de son zamanlara
kadar milliyetçiliğin meçhul bulun-
duğu ve halkın şeyh ve aşiret beyleri-
ne hala sadakat yemini ettikleri bu
sahalarda kürt milliyetçiliğinin tatbik
imkanı bulacak bir umde olup olma-
dığını düşünmek lazımdır. Kürtler
mustakar ve kendilerinin olan bir dev-
let içinde hiçbir zaman toplanamamış-
lardır. Birleştirici mahiyette hiçbir
eski kültürleri yoktur. Birbirlerinden
dağ silsileleri ile ayrılmış oldukların-
dan, kültürel ve iktisadi ihtiyaçları ba-
kımından daima içinde yaşadıkları
yabancı devlete muhtaç kalmışlardır.

Şu hale göre, tabu oldukları devlet-
ler onların bir nevi mahalli muhtari-
yetlerine razı olur ve üzerlerine
yabancı milletlerin husumetini musa-
llat etmekten vazgeçerlerse, Kürtler
de, ayrı ayrı milletlerden olmalarına
rağmen aralarında birleşebilen İsvi-
çre'ye müşabih teşekküller kurmağa
muvaffak olabilirler. Arap memleket-
leri bu yolda yürümektedir. Ecnebi
müdahalesinden masun kaldığı tak-
dirde, İran'da da bu yolda takip oluna-
cak bir siyaset iki milleti birbirinden
ayrmaktan ziyade birleşmeğe sevk-
debilir

Baştaftı s. 17'de
miz; ve işte ortak sevinçler yaratı-
yoruz; güçlerimizi birleştiriyoruz.

Halkımızın çektiği acıların son bul-
ması için;

Ülkemizde özgür, bağımsız ve de-
mokratik bir toplum yaratmak için;

Hep birlikte, şehirlerde, fabrika-
larda, tarlalarda, dağlarda, okullarda
ve yaşamın her alanında elele vererek
halkımızın özlemi olan mücadele bir-
likliğini yaratalım. Bu mücadele bir-
liklerini örgütsel birliklere
dönüştürelim.

— Yaşasın Kürdistan Ulusal De-
mokratik Güçlerinin Mücadele ve
Cephe Birliği!

— Yaşasın Kürt, Türk, Arap, Fars
Halklarının Kardeşliği !

— Biji Enternasyonalîya Proletar-
ya!

HALKIN BURJUVA HABER KAYNAKLARINA BAĞIMLILIĞINA SON VERİLMELİ

Her süreçte olduğu gibi, sömürgecilerin ülkemiz halkına ve özellikle de halkımızın öncüleri devrimcilere yönelik saldırıları günümüzde de acımasız bir biçimde sürmektedir. 12 Eylül faşist cuntasının sol, devrimci örgütlenme ve düşünceye yönelik imha politikası günümüzde de sivil elbiseli uşakları tarafından aynı acımasızlık ve çirkinlikte sürdürülmektedir. Bir yandan fiili imhaya yönelik saldırılar, diğer yandan devrimci akım ve düşünceye yönelik karalama, çamurlama, kitlelerin gözünde devrimci değerlerin yıpratılması çabaları en ucuz ve en adi yöntemlerle yapılmaktadır. Bunu yaparken de basın—yayın organları, TRT, onların borazancı başları olarak görev yapmaktadırlar.

12 Eylül faşist yönetiminin devamı ÖZAL iktidarı Türkiye işçi sınıfı üzerindeki sömürü çarkını tekeli burjuvazinin temsilcisi olarak ustalıkla yürütmektedir. Kürdistan'da ise sömürgeci yönetimin kürt halkı üzerindeki çok yönlü baskı ve sömürüsü katmerli bir biçimde devam etmekte, en küçük demokratik ve insani hak ve talepler bile acımasızca, gayri insani usullerle bastırılmakta, şiddetin her türü kullanılmaktan kaçınılmamaktadır.

Avrupa Topluluğuna girme çabısındaki sömürgeci TC yönetimi bir yandan ilerici basını susturmaya çalışır, bir yandan ilericileri ve devrimcileri zindanlarda süründürür, katlederken; diğer yandan da türk ceza yasasına faşist Mussolini yönetiminde alınan 141—142. maddelerini kaldıracağını beyaneder, ama aynı yasalarla devrimcilerin yargılanmasına devam edilir. Yine faşist Saddam Hüseyin yönetiminin cinayetlerinden kaçan G.Kürdistanlı soydaşlarımıza sahip çıktıklarını iddia edip, onları

esir kampları niteliğindeki yerlerde hapsederek bir anlamıyla Saddam yönetimine yardımcı olmaktadır. Nitekim bunun farkında olan kimi peşmergeler bu kamplardan ayrılıp savaşan arkadaşlarının saflarına katılmak isteminde bulunmuşlar, ancak izin alamamışlardır. Bunun üzerine bazıları çözümü kaçmakta bulmuş ve gizlice gidip arkadaşlarına katılmışlardır. Mayıs ayı içinde TV'de yayınlanan ve Ertürk Yöndemin hazırladığı programda Güney Kürdistanlı mültecilerin olumsuz yaşam şartlarının gündeme getirilmek istenmesine karşılık, güya bunların çok iyi şartlarda yaşadıklarını, barınma, beslenme, sağlık v.b. gibi sorunlarının ne denli iyi çözümlendiği kamuoyuna iletmeye çalışıldı. Ancak sözkonusu programı seyredenler, spikerlerin anlatımlarının tersine, telefonda kendileriyle röportaj yapılanlar Kürtçe olarak barındıkları yerlerin yeterince ısıtılmadığından, yeterince beslenemediklerinden, özgürce yaşayamadıklarından, kendilerine esir muamelesi yapıldığından v.b. gibi şikayetlerde bulunuyorlardı.

Galiba sömürgeciler Türkiye'de kürt diye bir ulusun varolmadığı yalanına kendilerini çok kaptırmış olacaklar ki, kürtçe yapılan konuşmaları kimsenin anlamadığını sanıyorlar. Oysa aynı program milyonlarca kürt tarafından da izlendi. Böylece, bu yalanlarının, en azından birkaç milyon kişi tarafından anlaşılmasına neden oldu. Bir yandan kameraya yansıyan tel örgülerin arkasındaki insanlar, tıklım tıklım dolu mekanlar; tozlu, çamurlu alanlarda oynayan çocuklar görülürken, spikerin anlattığı masala kim inanır?..

Yada 1 Mayıs günü İstanbul'da polislin işçilere yönelik saldırısında içişleri bakanının komik denecek kadar basit iddiası ki, göstericilerin polise taş, sopa ve silahlarla saldırdığı idi. Öte yandan burjuva basınında çıkan boy—boy fotoğraflarda polislin kalabalık guruplar halinde jecparlarla döğdüğü işçi, öğrenci ve diğer devrimciler, kadın erkek ayrımı yapılmadan gerçekleştirilen barbarlık ve bunun objektife yansımaları; fotoğraflar, kitlenin hedef seçilerek otomatik

silahlarla yapılan atışlar.. Fazla söze ne hacet?..

Ancak olayların kitlelere yansımaları bizim anlattığımız kadar açık ve basitçe görünmüyor. Burjuva basın yayın organları ve kapitalist haber ajanslarınınca çarpıtılarak yanlış, kitlelerin kafalarını bulandırıcı biçimlerde haberler yansıtılmaktadır.

Yukarıda anlatmaya çalıştığımız yalnızca basit iki örnektir. Dünyadaki ve ülkedeki tüm sosyal ve siyasal gelişmeler, burjuva bakış açısıyla kitlelere ulaştırılmakta; kitleler yanlış bilgilendirilmektedir. Kitle iletişim araçları üzerindeki etkinliklerini kendilerince çok iyi kullanan, burjuva haber kaynaklarına bağımlı olmayacak bir iletişim ağıının oluşturulması Kürdistan devrimci hareketinin en acil gereksinimlerinden biridir. İşte bunun için: haber, yorum, fotoğraf, sözlü yayın gibi tüm iletişim olanakları kullanılarak kitlelere ulaşılmalı. Kitlelerin burjuva haber kaynaklarına bağımlılığı giderilmelidir. Kürdistan Devrimci Hareketinin ayakta kalıp kitleler içinde hayat bulabilmesinin en temel koşullarından biride budur. Kadroların kişisel çabaları ve sözlü propagandaları daha etkili ve farklı kitle iletişim araçlarıyla desteklenmedikçe asla istenen etkiyi yaratamaz, amaca ulaşmada da çok güdük bir yöntem olarak kalır. İyi bir gazetenin hem etkili bir ajitator hem de etkili bir örgütleyici olduğu asla unutulmamalı ve güçlüklerine rağmen etkili yasal bir yayın kısa bir zamanda hayata geçirilmelidir.

Yurt dışında basılan yayınların kadrolara bile ulaştırılmadığı bu süreçte, kitle iletişiminde kullanılması düşünülemeyeceğine göre, alternatif bir yayın organının gerekliliği kendini bir daha hissettirmektedir.

Yayın politikasının bütün bunların gözönüne alınarak yeniden değerlendirilmesinde büyük yarar görmekte ve örgütlülüğün en acil araçlarından biri olarak değerlendirilmelidir. Kısa zamanda aylık, giderek haftalık veya günlük bir yayında buluşmak dileğiyle başarılar dilerim.

Silê Dijwar

Yekîtiya Sosyalîst
Rizgarî • Demokrasi • Sosyalizm

Navnîşan:
H. B.
Br. Herwaldsvägen 21
756 50 Uppsala / Sweden